

SJØØRRETFISKE I SJØEN

Andre utgave

Et informasjonshefte fra Norges Jeger- og Fiskerforbund

Dette heftet er utgitt av Norges Jeger- og Fiskerforbund – andre utgave, februar 2007
Tekst v/ Øyvind Fjeldseth med bidrag fra Per Tørmøen (sjøørretplassen), Steinar Paulsen (spinnfiske), Bjørn Otto Dønnum (inngrep i vassdrag) og Havforskningsinstituttet (ålegras).

Foto: Torgeir Wittersø Skanche (3, 7, 20, 25 øverst, 34, 36, 38), Øystein Paulsen (13, 24, 25 nederst, 26 øverst), Børre K. Dervo (8), Steen Larsen (9, 32), Tommy Egra (4, 22, 45), Bjørn Otto Dønnum (15, 16, 17, 18, 19), Øyvind Fjeldseth (43), Barry Ord Clarke (forside, 26 nederst, 27, 31, 33, 36/37, 40, 42, 48).

Illustrasjoner: Larus Thór Kristjánsson, Per Tørmøen (s. 28).

FORORD

Argh! Kan «Big Brother» noen gang bli god underholdning på en kveld der det tilsynelatende ikke er noe annet å finne på? Nei, pokker heller – jeg tar heller og hiver utstyret baki bilen og raser en tur ut i Sandebukta!

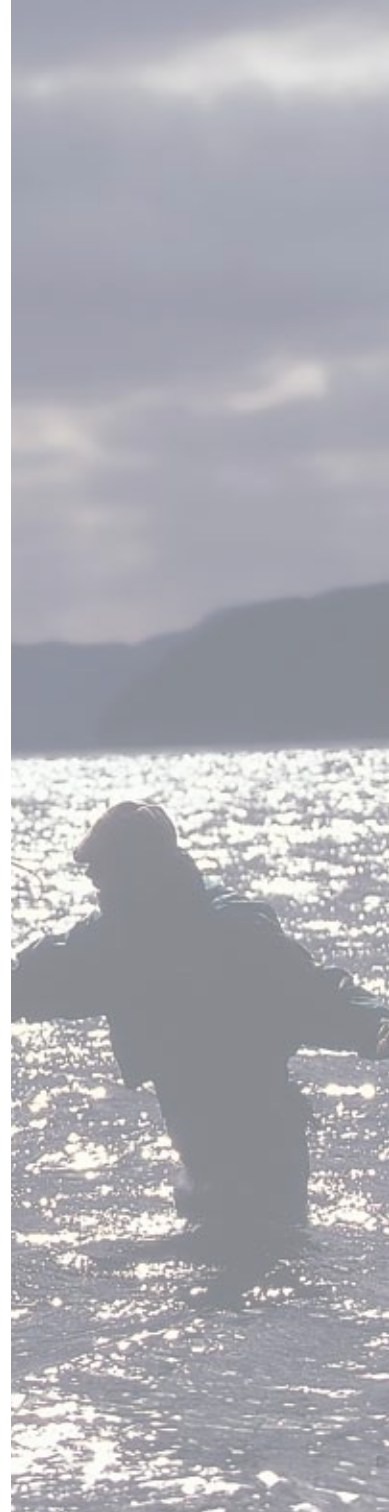
37 minutter seinere

Mmmmm, snart skumring, nokså klart vann, lett og fin marsvind skrått utover bukta over min venstre skulder – perfekt!

79 kast seinere og godt inn i mørket skjer det! Det rykker lett i zonkeren 20 meter ute. Jeg øker hastigheten på inntrekket for å få det endelige hugget. Ingenting skjer... to kast seinere på samme sted hugger det endelig skikkelig – fast fisk!

Kjøringen avslører at det ikke er noen stor fisk, og det er definitivt ikke årets første. Hjertet banker og blodet ruser like fullt, og min første tanke er at fisken, til tross for sine fattige 8–9 hekto, banker livskiten ut av enhver «Big Brother-kveld»...

Dette heftet er utarbeidet for å sette mer fokus på sjøørret som ressurs. Vi håper at du som ivrig fisker kan finne ett og annet her som kan være til nytte i ditt fiske og øke den generelle forståelsen for ørreten som art og betydningen av å ta de rette hensyn for å bevare den for deg selv og andre.

SJØØRRET

Det finnes sjøørret i små bekker og store elver langs hele vår langstrakte kyst. Sjøørreten blir ganske stor, opptrer innimellom i store tettheter, har lite og tynne bein, noe som gjennom årtusener har gjort den til en skattet art for folk langs kysten. Til tross for at sjøørreten er ettertraktet, har den på mange måter alltid levd i skyggen av sin større søskenart laksen. Dette vises ofte ved at sjøørreten er prisgitt de bestemmelser som lages for laksen. Særlig er dette tilfelle i elvene, men også i sjøen. Bedret forvaltning av – og tiltak for – sjøørreten er derfor et felt man kan høste store gevinster på å videreutvikle.

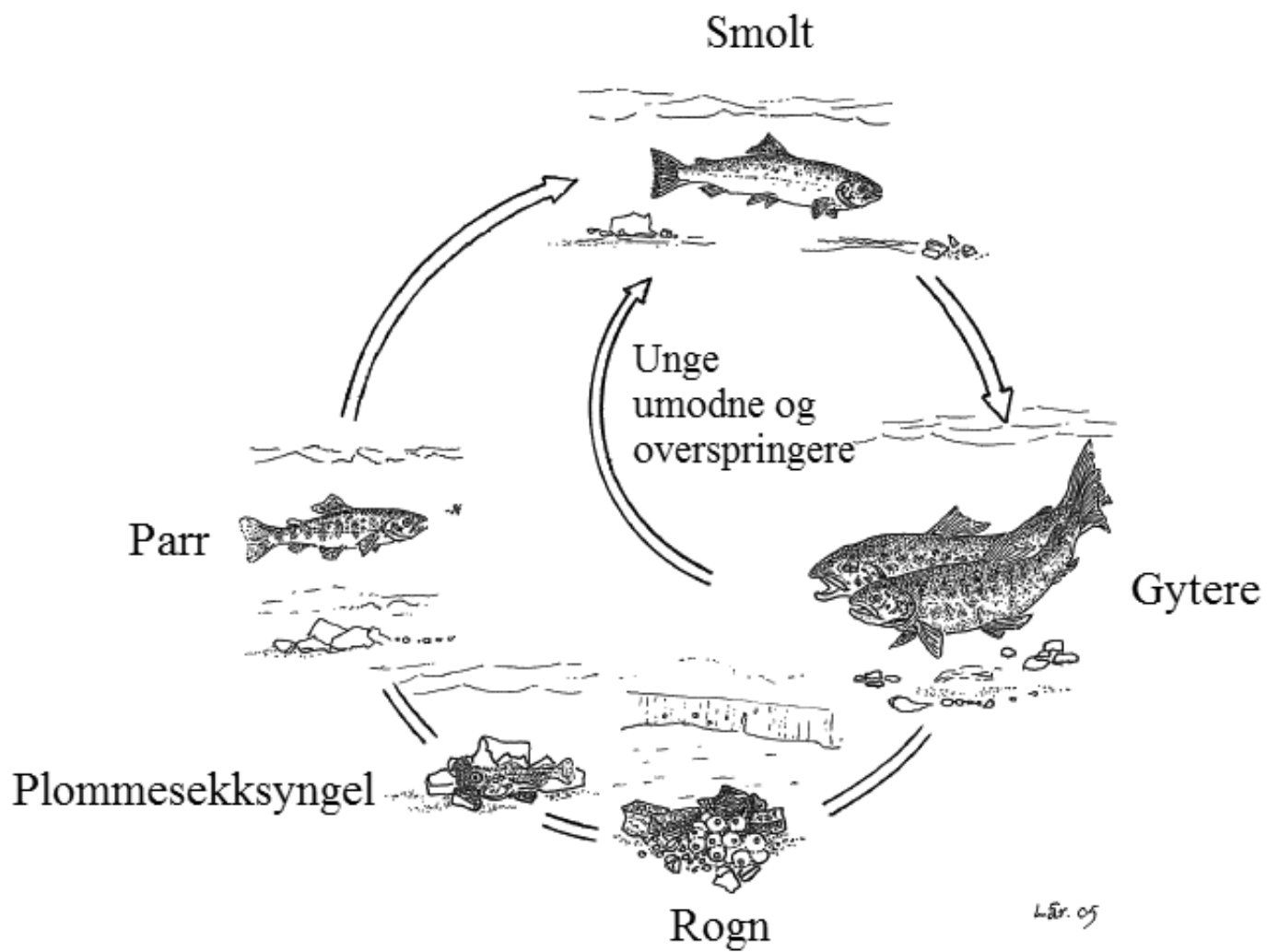
I tidligere tider ble sjøørreten fanget med hendene, stikkredskap og garn i bekken om høsten, og i nyere tid med garn og annen redskap i sjøen. I dag er det kun tillatt å fange sjøørret med sportsfiskeredskap og med kilenot (samt krokarn i Finnmark).

Sportsfiske etter sjøørret i sjøen er av ganske ny dato. For et knapt halvt århundre siden ville de fleste riste forundret på hodet om en foreslo å ta seg en tur ut til sjøen for å fiske sjøørret med stangredskap. I dag ferdes årlig tusenvis av ivrige sportsfiskere langt kysten med slukstang og fluestang på jakt etter sølvblank sjøørret. Det mest revolusjonerende med denne utviklingen er at hvem som helst kan fiske etter sjøørret i sjøen uten å måtte betale for selve fisket. Har en først fått en sjøørret eller ti i sjøen er heller ikke veien lang mht. å prøve seg i elvene også. Slik sett er det i tillegg til å være ett fullverdig fiske i seg selv en fin rekrutteringspost for elvefisket.

Kunnskap

Selv om vi i dag vet en god del om sjøørreten, er kunnskapen fortsatt mangelfull. Spesielt har vi fortsatt behov for mer kunnskap om hvilken betydning sjøoppholdet har for sjøørreten i ulike deler av landet. Vi vet ikke når de ulike aldersklasser fra de ulike vassdragene går ut i sjøen og hvor lenge de blir der. Likedan er det ennå usikkert hvor de ulike aldersgruppene av sjøørret holder seg ute i sjøen. Hovedutfordringen blir å skaffe til veie et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at vi kan utøve en bestandsrettet forvaltning. Derfor er det viktig å søke kunnskap om sjøørretens liv og utfordringer.

Kystområdene brukes mye, og er viktige rekreasjonsområder både sommer og vinter. Deler av kysten har store brukergrupper. Kyststrekningen fra Lista til Svenskegrensen omfatter eksempelvis 10% av landets kystlinje, men i de syv fylkene bor hele 45% av Norges befolkning. Med så mange bosatt innenfor et relativt lite område, betyr det at sjøørretvassdragene er utsatt for ekstra stort press.

Lår. 05

BIOLOGI OG LIVSSYKLUS

Sjørørret og innlandsørret er en og samme art. Sjøvandrende (anadrom) ørret og stasjonær ørret kan være avkom av samme foreldrepar. Selv om yngelen ser lik ut vil noen forbli i elva livet ut mens andre vil vandre mot sjøen og bli sjørørret. Hvor høy andel av bestanden som blir stasjonære og hvor stor andel som blir sjørørret varierer fra vassdrag til vassdrag. I små bekker finner en ofte at nærmere 50% av hannene som fødes forblir i bekken livet ut, mens bare svært få hunner gjør det – kanskje så lite som 3–4%. Årsakene til dette kan være mange, men at hunnene i større grad velger å bli anadrome skyldes nok at de har mer å vinne på å bli store all den tid antall rogn avhenger av hennes størrelse. En hunn gyter 1200–2000 egg pr. kilo kroppsvekt. Store hunner har litt større egg enn mindre hunner, noe som kan medføre noe bedre overlevelse pr rognkorn.

De små hannene kalles ofte snikere, noe som godt betegner gytetaktikken deres. De holder seg i stor grad helt nede ved bunnen under gytingen og sniker seg til å gyte med de langt større hunnene mens disse igjen prøver å gyte med store hanner. Snikerne er en viktig del av ørretbestanden i bekken, og er viktige å ta med i undersøkelser av sjørørretbestandene. I dette kapittelet omtales imidlertid kun de individene som velger å vandre mellom ferskvann og saltvann – den virkelige sjørørreten.

Sjørørretens livsløp

Når sjørørreten skal gyte om høsten (typisk; når lauvet faller fra trærne) søker den til rennende vann. I motsetning til laksen utnytter den små bekker og trives i strømsvake partier i elva. I større elver begynner sjørørreten å vandre opp tidlig på sommeren. I små vassdrag kommer sjørørreten opp i vassdraget rett før den skal gyte om høsten. På slike lokaliteter vandrer den raskt tilbake til sjøen når gytetiden er over. I større vassdrag kan ørreten komme opp måneder forut for gytingen, og det er registrert oppgang av moden sjørørret fra tidlig om våren til gytetid i litt større vassdrag. Det er forskjeller i gytetid i de ulike vassdragene. Den viktigste faktoren som styrer dette er klimatiske forhold (temperatur).

Hannene kommer generelt opp i god tid før hunnene og finner fram til gode gyteplasser, helst med grov grus (diameter 1–5 cm) iblandet større steiner. Litt sand kan det være på gyteplassen, men blir det for mye vil ikke rogn overleve. Hunnene kommer opp til gyteplassene litt senere, og legger rogn i grusen mens hannene slipper ut en sky av melke. Hunnene forlater normalt gyteplassen raskt etter gyting, mens hannen gjerne oppholder seg der gjennom hele gytetiden – som kan strekke seg fra en uke til to måneder.

▲ Oppgravd gytegrøp.

▲ Plommeseckyngelen har akkurat kommet ut av egget.

Yngelen

Etter gytinga blir rogn liggende nedgravd i reiret til den klekkes om våren. Eggene trenger en viss tid på å utvikle seg. Tiden avhenger av den temperaturen de ligger i, ved 2°C klekkes de etter ca. 5 måneder og ved 4°C etter ca. 4 måneder. Fordi det er klimatiske forskjeller både hvor i landet en befinner seg, og mht. høyden over havet (for innlandsørret), vil gytetiden kunne variere noe fra bestand til bestand.

Yngelen klekkes med en plommesekk som kan holde den i live en stund uten inntak av ytre føde – den kalles da for plommeseckyngel. Ved en temperatur på 4–5°C vil plommeseckyngelen grave seg opp etter ca tre uker, og yngelen må ta til seg fast føde i løpet av ca fire uker for å overleve. Ved høyere temperaturer må yngelen ta til seg føde allerede etter en uke for å overleve. Det er svært kritisk for yngelens overlevelse at den finner passende føde i det den skal gå over fra å bruke opplagsnæringen i plommesekken til fast føde. Dødeligheten er i denne perioden derfor på det høyeste i ørretens livssyklus.

Den første tiden står yngelen i elvas gruntvannsområder hvor det er lett å finne mat. Her oppholder den seg til den begynner utvandringen mot sjøen.

Smoltifisering

Før sjøvandringen begynner, forandrer sjørreten både utseende og atferd. De blir blanke som sild med mørk rygg og lys buk. Vi sier at de smoltifiserer. De endrer seg da fysiologisk til å kunne regulere vann og salter ut og inn av kroppen i et nytt miljø. Fra en situasjon i ferskvann med underskudd av salter i omgivelsene tilpasser de seg til en tilværelse i saltvann der saltene er i stort overskudd. Fra å være aggressive og territorielle, blir smolten sosiale stimfisk som sammen vandrer med strømmen mot utløpet av elva eller bekken. Smolten kan variere mye i størrelse, fra ca. 8–18 cm, og er 1–6 år når de begynner vandringen mot sjøen om våren. Alder og størrelse henger sammen. Siden fisken lever under noe kjøligere forhold lenger nord i landet, og derfor trenger noe mer tid på å vokse seg store nok, tenderer smoltstørrelsen å øke når en ferdes oppover langs kysten. Det er også slik at smolt fra små bekker vandrer ut tidligere, og derfor er mindre enn smolt fra større bekker og elver. I mange bekker helt sør i landet smoltifiserer fisken allerede etter sitt første år i bekken og bare snaut 10 cm lange, men det vanlige er at de i bekker med stabil vannføring over om lag 200 l/s står 2–4 år i bekken før de vandrer.

Kjønnsmodning

Sjørreten blir kjønnsmoden etter den andre eller tredje sommeren i sjøen, hannene gjerne et år før hunnene, som har mer å hente på å bli litt større. Gytemoden ørret i svært små bekker er mindre enn fisk fra større bekker og elver. Gytemodne hanner og hunner på i snitt henholdsvis 25 og 35 cm er vanlig i små bekker. I større bekker/små elver er gjerne samme gjennomsnitt henholdsvis 40 og 45 cm.

Mer enn halvparten av de kjønnsmodne fiskene dør etter første gyting, mens en del fisk vil gyte to eller flere ganger. Enkelte umodne fisk velger å gå opp i ferskvann for å overvintre her. Forskerne er ikke helt sikre på hvorfor, men kanskje kan dette forklares med at ørreten føler seg tryggere i dette miljøet?

Hvorfor vandrer sjøørreten?

I vassdragene er forholdene trygge og gode for rogn og yngel. I sjøen er næringstilgangen langt bedre enn i vassdragene, og vandringen gir ørreten mulighet til å nytte det beste fra de to ulike livsmiljøene. Det er store variasjoner mht. hvor lenge fisk fra de ulike bestandene står i sjøen, særlig mht. antall måneder i året. I sør står fiske ofte hele året i sjøen, mens de helt i nord kanskje bare er i sjøen i om lag 2 måneder. I tillegg vil det være svært dårlige kår for en stor ørret i en liten bekk når vannet synker og isen legger seg – i en del slike bekker har den ikke andre valg enn å oppholde seg i sjøen eller i brakkvannsområdene utenfor elver og bekker.

Det er vanlig at andelen umoden fisk er svært høy i sjøen vinterstid. Dette skyldes ikke bare at en del kjønnsmoden fisk velger å oppholde seg i ferskvann, men også at dødeligheten etter gyting kan være svært høy.

Sjøørreten vandrer ikke langt

Smolten svømmer i stim fra elva eller bekken ut i fjorden hvor den finner føden. Sjøørreten beiter med andre ord i nabolaget til vassdraget der den ble klekket. Mange undersøkelser er gjort, og de fleste viser at hovedandelen av fisken finnes igjen bare få kilometer fra munningen, men noen individer forflytter seg også 8-10 mil fra elva. Ungfisken holder seg nær elvemunningen og i gruntvannsområder, mens den store sjøørreten på 1-2 kg eller mer gjerne søker mot den ytre skjærgården og endog mot åpent hav på jakt etter mat.

Hva slags sjøørret finner vi gjennom året?

I februar–april vandrer den sjøørreten som har stått i elvene ut i sjøen for å fete seg opp. De neste månedene finner vi den derfor i sjøen, men allerede i juni begynner enkelte kjønnsmodne individer å trekke tilbake til en del elver. Hovedtyngden begynner imidlertid ikke å vandre tilbake før juli–august. Mars, april og mai er derfor de månedene vi kan forvente å finne mest sjøørret i sjøen. I denne perioden er de i tillegg kun opptatt av en ting – å spise seg feitest mulig uten selv å bli spist...

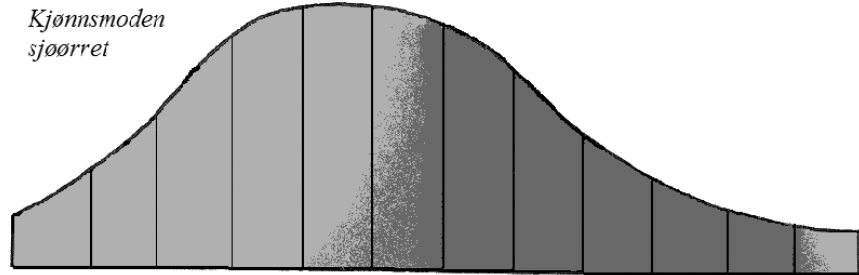
De umodne individene som skal tilbake til elva/bekken blir gjerne i sjøen en del lengre før de vandrer tilbake. I tillegg viker tilsynelatende jaktinstinktet betydelig ut over høsten, noe som kan medføre få hugg til tross for at det kanskje fortsatt er bra med fisk i sjøen.

Seint på høsten er det kun to grupper fisk igjen i sjøen; store modne fisker som ikke skal gyte denne høsten (overspringere/hvilere), samt umoden fisk (gjelfisk) som ikke har gått opp i elver og bekker for å overvintrere der. Hvilerne er ofte et flott bytte for sjøørretfiskeren – stor og velfødd. De små umodne fiskene derimot er ofte ikke mer enn rundt 30 cm lange og således under minstemålet. De har ofte fortsatt utpreget jaktinstinkt og kan tidvis fanges i store mengder. Det henstilles på det sterkeste å bytte plass om en kommer over et slikt "hull" med småfisk. De er til tider påfallende huggvillige, men ved å forflytte seg et stykke kommer en lettere over mer attraktiv fisk. Disse unge, umodne fiskene er den fisken vi ønsker å fange etter at de har fått en vekstsesong eller mer på å bli i mer passende størrelse.

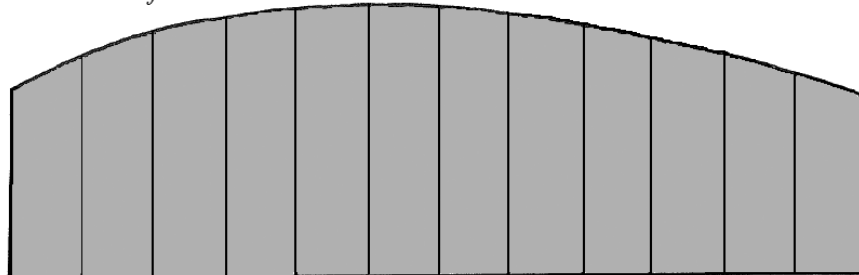

▲ Sjøørreten i sitt rette element.

Kjønnsmoden sjørret

Små umoden fisk

Gjelfisk

► Fordeling av de ulike sjørretfraksjonene gjennom året.

NB! Disse betraktningene er generelle, og i de nordligste delene av landet kan det være at vann-temperatur og saltholdighet i vannet gjør at det meste av fisken oppholder seg brorparten av den kalde årstiden i ferskvann.

Hvor finner en sjørreten i de ulike årstidene?

Man skal ikke glemme at størstedelen av sjørretbestanden ute i sjøen gjør bestemte vandringer innenfor nærområdet, som styres av døgnets tider, årstidene, luft- og vann-temperatur samt søken etter føde. Dette er i hovedsak korte forflytninger som det er viktig å holde rede på når vi som sportsfiskere jakter på sjørreten i sjøen.

I den kalde årstiden (høst, vinter, tidlig vår) står fisken nær land. De mest ideelle plassene langs kysten i disse årstidene er dyp på 0,5–2 meter, og helst i nærheten av gytevassdrag. Sandbunn og mykbunn med litt islett

av stein og tang er gode plasser. Her inne i nærheten av land finner vi en blanding av utvandrede vinterstøinger, umoden småfisk og overspringere. Det er sparsomt med mat inne på disse grunnene på denne tiden med en vanntemperatur fra ca 1–4°C. Åpner man magesekken på en sjøørret fanget i denne årstiden er innholdet fraværende eller svært magert – gjerne en liten fisk eller en ubestemmelig børstemark.

I månedskiftet mars/april har vanntemperaturen normalt steget til om lag 5-6 °C (avhengig av geografisk beliggenhet). Nå begynner det å skje interessante ting! Først og fremst er dette tiden for de store børstemarksvermingene. Av de mest betydningsfulle for sportsfiskeren er arter i slekten *Nereis* – også kalt sjønymer. Børstemarksvermingene er vårens høydepunkt for mange sjøørreffiskere. I denne perioden kan en ofte finne et stort antall fisk som fråtser i børstemark. Da gjelder det å utnytte denne relativt korte perioden så godt som mulig.

Etter som dagene blir lengre og vannet får høyere temperatur, beveger sjøørreten seg mer. Den flytter ut til åpnere vannmasser. Helst inntar den kystområder som har en blanding av sand, stein og tang. Det kan være et åpent kystlandskap eller inne blant holmer og skjær. I denne perioden kan man si at føden er rikelig sammenlignet med den kalde årstiden. Det er også på grunn av fødetilgangen at ørreten i en del områder blir mer jagende ute i de frie vannmassene på denne tiden. Stimer av småfisk som for eksempel småsild, brisling og sil drar nå inn mot kysten, og på tangdekkede områder finner den mengder av krepsdyr og kutlinger som utgjør ypperlig føde. På grunn av denne overfloden er det sjelden en fanger en mager sjøørret i juni måned.

De hyppige og uregelmessige vandringene sjøørreten gjør i den varme årstiden, skyldes for en stor del jakten etter føde. Om vinteren og tidlig om våren derimot søker fisken stort sett føden nede ved bunnen. Her trenger den sjelden å jage etter byttet, og bevegelsesmønsteret er dertil roligere, noe ørreten sparer mye energi på. I den varme årstiden sikter den seg mot byttedyr lengre opp i vannmassene. Dette er ofte hurtigsvømmende stimpisk som beveger seg over store områder. Sjøørreten streifer langt mer rundt omkring enn i den kalde årstiden, og det er den viktigste årsaken til at sjøørreten kan synes mer vrien å treffe på om sommeren.

Sjøørretens matvaner i sjøen

Ørreten, som så mange andre arter, utnytter den næringen som er lettest tilgjengelig til en hver tid. Vi kaller denne type arter for opportunister i fødesammenheng. Sjøørretens matvaner varierer derfor mye med årstid, oppholdsplass og størrelse på fisken.

Ulike fiskearter er den vanligste føden, men særlig om høsten spiser sjøørreten mye insekter, for eksempel små mygg, fluer, veps og bier. Hva sjøørreten spiser om vinteren er imidlertid mer usikkert. Typisk for sjøørreten er at den foretrekker én type næringsdyr av gangen, som regel det som finnes i størst mengde til enhver tid. I løpet av den første sommeren ute i sjøen øker den vekten til det tre-firedobbelte.

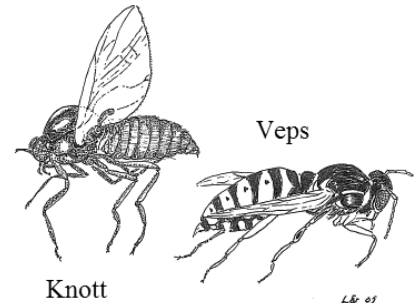
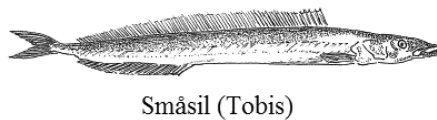
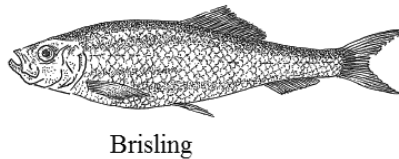
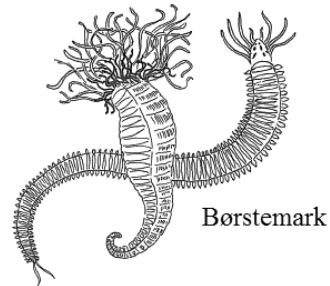
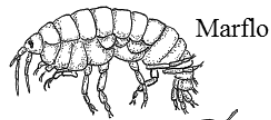
Sjøørretens byttedyr

Det er gjort få undersøkelser av hva sjøørreten spiser når den er i sjøen. Felles for de fleste undersøkelsene er uansett at fisk og krepsdyr utgjør de viktigste byttedyrene fordelt over hele sesongen. I en skotsk under-

søkelse av mer enn 1 200 fiskemager fant en at hele 43% av sjørøretene hadde spist krepsdyr, 31% hadde spist insekter, 31% hadde spist fisk (hovedsakelig sild og sil) og 5% flerbørstemark. I tørrvekt utgjorde imidlertid fisk 69%, krepsdyr 18%, insekter 9% og flerbørstemark 4%.

Uavhengig av størrelse har en del undersøkelser vist at krepsdyr er viktigst antallsmessig om våren, mens insekter er det i perioden vår-høst. Fisk var vanligst hos eldre og store ørret, mens krepsdyr og insekter var vanligst blant fisk i sin første sesong i sjøen.

Liknede tall er funnet i andre undersøkelser, men det er viktig å ha i bakhodet at ulike byttedyr har ulik tilgjengelighet gjennom sesongen. Det betyr at selv om børstemark ser ut til å være mindre viktig prosentvert, så kan den være et viktig og hyppig forekommende byttedyr i de periodene den er mest tilgjengelig – særlig om våren i april-mai. Det er uansett vår påstand at mye av "hysteriet" rundt betydningen av børstemarksvermingenes betydning for et vellykket sjørøretfiske er et betydelig overdrevet tema i sportsfiskepressen. En sjørøret vil ofte ta en børstemarkimitasjon – uavhengig av om det er sverming eller ikke.

► Fisk og krepsdyr utgjør de viktigste byttedyrene for sjørøreten.

LEVEOMRÅDER I FARE

Dødeligheten i sjøen er høy – kanskje dør så mye som halvparten av sjøørretene en “naturlig” død i løpet av det første året ute i sjøen.

Rovdyr, i form av fisk, fugl og sel er nok den største dødelighetsfaktoren den første tiden i sjøen. Etter hvert som den vokser er den mindre utsatt for fiender. Sjøørretens gyte- og oppvekstvilkår i kystvassdragene og i de små bekkene har stadig blitt forverret. Dette skyldes først og fremst forurening, jordbruksforurensing og inngrep som stenger eller endrer vannløpet.

I halvparten av sjøørretvassdragene er bestanden regnet som truet eller sårbar. Enkelte fylker er tilstanden enda verre. I Østfold er sjøørretbestanden utryddet i mer en 40% av vassdragene og like mange regnes som truet. Økt press på arealene til landbruks- og utbyggingsformål har ført til at mange av regionens sjøørretvassdrag er lagt i rør eller rett ut (kanalisert). Bekkelukking, kanalisering og fjerning av kantvegetasjon gjør at gyte- og oppvekstområder, kulper og skjulesteder forsvinner. Rør og kulverter hindrer fisken i å nå ovenforliggende gyteområder, og endringer i vannføring kan gi tilslamming og nedsatt vannkvalitet.

Lakselus

I mange områder er lakselus fra oppdrettsanlegg med laks eller regnbueørret et stort problem for sjøørreten. I motsetning til laks, som stort sett svømmer raskt ut av fjordsystemet, oppholder sjøørreten seg primært inne i fjordene i hele sjøfasen. Derfor er de langt mer utsatt for å bli infisert av lakselus dersom lusa forekommer i store nok mengder. I mange områder opplever man at sjøørreten vender tilbake til elvemunningen tidlig på sommeren tungt infisert av lakselus for å avluse seg i ferskvannet (lakselusa dør i ferskvann), og det er påvist stor dødelighet i enkelte områder. Arbeidet med å få redusert mengden lakselus i oppdrettsanleggene er derfor et svært viktig arbeide for å opprettholde sunne og friske sjøørretbestander.

Ålegraset - kystens enger

Det viktige steder for fisk å finne mat og skjul er områder med ålegras. Ålegras er en marin karplante som er vanlig å finne i gruntvannsområder i Norge opp til Russland. Ålegras skiller seg fra tang og tare (alger) ved at de blant annet har et underjordisk rotsystem som i tillegg til å holde planten fast også brukes i forbindelse med næringsopptak. Vi har to ålegrasarter i Norge: ålegras (*Zostera marina*) og dvergålegras (*Zostera noltii*), hvor førstnevnte er vanligst. I Norge er ålegrasets leveområder relativt dårlig kartlagt. Ålegrasplanten vokser vanligvis på flat bunn (< 7 graders helning) i beskyttede, eller delvis beskyttede bukter og vik

hvor det er bløtbunn (enten sand, smågrus, sandinnblandet mudder). I våre farvann har planten høyde fra 20–100 cm, og vokser typisk fra ca 1 til 7 meters dyp. Ofte opptrer ålegraset flekkevis fordelt, men i enkelte områder kan det også forekomme større sammenhengende belter.

Hvorfor er ålegras så viktige for fisken?

Fordi fisken finner godt med mat her, og den finner også skjul og beskyttelse. Ålegrasplanten danner en tredimensjonal vertikal struktur opp fra bunnen, og midt mellom alle ålegrasplantene etableres uendelig mange små levesteder og beskyttede vannvolum for planter og dyr. Ålegrasplanten er altså rike "produsenter" av byttedyr for fisk og skalldyr, og har stor betydning for plante- og dyrelivet i hele skjærgården.

Undersøkelser viser at ålegrasengene er svært artsrike. Ja, de er så artsrike at de godt kan kalles for "regnskoger under vann". Her lever en rekke dyregrupper, som tanglus, tanglopper, børstemark, krepsdyr, snegl, muslinger, mosdyr, svamper og ulike fiskearter.

Trusler for ålegraset

Ålegrasengene er på retur i hele Europa, og mange land overvåker habitatene nøye. Overgjødsling av kystvannet regnes som en viktig årsak til hvorfor ålegrasengene forsvinner. Mudring i forbindelse med etablering av brygger, eller legging av sjøvannsledninger fører også til at mange ålegrasenger blir ødelagt. Introduksjon av fremmede arter kan også representere en trussel for ålegrasenger.

Japansk drivtang, som nå opptrer i store mengder langs kysten av Sør-Norge, og rødalgen *Gracilaria vermiculophylla*, som er i rask spredning langs den svenske vestkysten, er begge introduserte arter som vil kunne ha en negativ konkurranseeffekt på ålegras. Har ålegraset først forsvunnet fra et område vil det, pga. sin dårlige spredningsevne, ha begrensede muligheter for å reetablere seg.

Trusler i sjørøretbakkene

Mangel på kunnskap om status og trusselbildet i ulike vassdrag er dessverre en del av hverdagen, og spesielt ille er det med kunnskap om de små "fislebakkene" som mange kaller de små vassdragene. Betegnelsen sier noe om hvilke holdninger mange har, og sammen med holdningen om at det er bedre med tilgivelse enn tillatelse, er det ikke vanskelig å forstå at det skjer mye rart i og langs de små bakkene.

Vi må ta vare på de gjenværende sjørøretvassdragene, anstrenge oss for å minske trusler og reparere skader som allerede har skjedd. Kommunene og grunneierne, som er de sentrale aktørene i arealplanlegging og disponering, må ta hensyn til sjørøretens leveområder, og må få tilstrekkelig informasjon om dette. Det er viktig å være bevisst at selv et meget beskjedent bekkeløp kan produsere et stort antall ørretyngel, som senere vil utvikle seg til voksen sjørøret som kan høstes i sjøen. For å møte utfordringene er det viktig å skape rutiner hos den lokale forvaltningen for å sikre sjørøretens leveområder. I kystkommunene må sjørøretbakkene kartfestes og gjøres kjent, også de som er blitt skadet. For å kunne ta vare på sjørøretressursene i den løpende arealforvaltningen, bør kommunene legge en plan for hvordan bakkene kan sikres mot uheldige inngrep og utvikles slik at de gir best mulige forhold for gyting og oppvekst. Ved å restaurere skadede vassdrag kan gyte- og oppvekstmulighetene, og dermed sjørøretproduksjonen, økes. Innsatsen bør rettes

mot rehabilitering av bekker i stedet for å sette ut fisk. Der sjørreten er truet eller tapt på grunn av forurensning, kan kalkingstiltak settes inn. Sjørretbekkene bør tas med i beredskapsplanene for akutt forurensning, med oversikt over hvilke situasjoner som er spesielt truende for fiskebestandene i de ulike kommunene.

Våre erfaringer tilsier at selv bekker som ikke er mer enn en halv meter brede kan være produktive sjørretvassdrag, dersom de ikke er bygd ned eller lagt i rør. I dette kapitlet skal vi ta for oss noen av de viktigste negative inngrepene, og litt om hva de kan føre til:

Forurensning

Det er mange inngrep som kan gi dårlig vannkvalitet. For fisken er det noen livsfaser som er mer følsomme enn andre, og det må man ta hensyn til når miljømål for en bekk eller et større vassdrag skal settes. Blir det for dårlig i en kort periode hjelper det ikke at vannkvaliteten er bra resten av tiden.

Utslipp fra vei

Vaskevann fra tunneler er vist å være akutt giftig i høye konsentrasjoner. Problemet er ikke så omfattende, men stort nok til at vi bør være på vakt. Dreneringsvann med salt og forurensninger er derimot et større problem, som rammer de aller fleste bekker som krysses av en vei som saltes. Salt er noen steder begynt å bli et stort problem, og med et forbruk på flere tonn pr. km. vei slik vi finner langs hovedveiene, er det vist at bekker som mottar mye drenevann med salt og annen veiforurensning gir økt stress på fisk og bunndyr. Dreneringsvannet fører også med seg mye partikler (sand, asfaltstøv etc.) og dersom dette ikke filtreres bort, vil det gi negative effekter i bekken. Veivesenet har etter hvert satt stort fokus på disse problemene, og nye veiprojekter tar i stor grad høyde for den påvirkningen det kan ha på vassdragene. Men det finnes nok av gamle synder å ta tak i.

Industri og mindre bedrifter, for eksempel verksteder og vaskehaller

Utslipp fra bedrifter er det sjelden det gis tillatelse til, men her finnes det nok mange gamle synder som det ikke er ryddet opp i. I mange tilfeller er det slik at utslippene kun skjer når avløpet til kloaknettet er overbelastet, eller ved menneskelige feil. Feilkobling av rør forekommer også, og utslippene har mange ganger funnet veien ut i en nærliggende bekk via overvannnettet som kun skal lede vekk regnvann fra for eksempel parkeringsplasser og lignende. Dersom utslippet er akutt giftig vil død fisk avsløre at noe har skjedd, men i mange tilfeller er ikke utslippene akutt giftige og da blir det ikke så enkelt å finne den konkrete kilden.

Kloakktilsig fra overløp eller spredt bebyggelse

Lekkasjer fra gamle kloakkledninger er dessverre et problem som fører til dårlig vannkvalitet i mange små vassdrag. Næringsstoffene som følger med gir stort forbruk av oksygen når de brytes ned av bakterier og sopp på bunnen av kulper hvor vannstrømmen er liten. Kombinert med lav vannføring og høye sommertemperaturer blir forholdene dårlige for sjørret og i de verste tilfellene dør fisken. Problemet tas på alvor, og mye bra er gjort, men det er kostbart å legge nye kloakkrør. Der dette er et problem må de strekningene som direkte påvirker bekken sikres.

▲ Kanalisering er ofte en trussel mot sjørreten.

▲ Kloakktilsig og jordbruksavrenning virker ødeleggende på vannkvaliteten.

Sur nedbør

Sur nedbør er og har vært et problem for sjørretten, men heldigvis har den vist seg mer hardfør enn laksen, så få bestander har gått tapt direkte som følge av dette. Forsuringen er på tilbakegang, og forhåpentlig vil dette være et problem som i fremtiden ikke volder verken ørret eller andre arter betydelige problemer. Det er iverksatt kalkingstiltak i en rekke vassdrag der det også ferdes sjørret.

Landbruk

I Norge er det dyrkede arealet forholdsvis lite, men for sjørretbekkene har det allikevel stor betydning. Svært mange bekker renner i større eller mindre grad gjennom dyrket mark, og påvirkningene spenner fra fullstendig ødelagte bekker, til ubetydelig negativ innvirkning. De viktigste påvirkningsfaktorene er:

Gjødsel i bekken med avrenning fra jorder og møkkakjellere

På 80-tallet ble det satt betydelig fokus på de negative følgene utslipp av silosaft og ren møkk hadde på livet i vann. Nedbrytingen av denne type utslipp krever store mengder oksygen, og selv bekker med god innblanding av oksygen kan få store problemer dersom tilsiget er stort. Landbruket fikk tilført store midler for å rydde opp og det meste har bedret seg. Dessverre er det ikke alltid slik at investeringene tas vare på, og dersom det renner en bekk i umiddelbar nærhet til en møkkakjeller, silo el.l., så er det fornuftig å være på vakt.

Tråkk i bekken og nedtrampede bredder, husdyrmøkk i bekken

Husdyr på beite er en viktig del av kulturlandskapet om sommeren, men dyrene hører ikke hjemme nede i bekken. Elvebredden blir trampet ned, og det blir en unaturlig høy tilførsel av sand, leire og andre fine partikler. Bekkebunnen blir dermed dekket av et lag med ustabil materiale som reduserer overlevelse for rogn som er lagt i gytegroper. Et fint sandlag reduserer også tilgangen på gode leveområder for insekter og andre smådyr som lever på elvebunnen, og produksjonspotensialet i hele bekken reduseres. Funksjonelle gjerder og krysningpunkter for beitedyr er et av de tiltakene som kommer høyest opp på listen over vellykkede biotoprestaureringstiltak i for eksempel USA.

Erosjon og økt tilførsel av næring

Høstpløying, med økt arealavrenning som effekt, er sterkt redusert de senere årene, men kan lokalt være problematisk. Bonden kan søke om tilskudd til såkalt endret jordbearbeiding, og kommunens landbrukskontor skal føre kontroll, men de rekker ikke å kontrollere alt. På samme måte som vi melder fra om søppeltømming bør vi si fra om høstpløying nær sjørretvassdrag.

Et annet problem med dyrket mark i nærheten av bekker og elver er at dyrkningsgrensen er trukket for langt ned mot bekken. Grensen for dyrkning mot vassdrag er satt til 2 meter fra det som er normal lav vannføring.

Dette er i mange tilfeller ikke nok, og grensen burde vært slik som i Danmark, som har en bestemmelse som sier at dyrkning ikke kan foregå nærmere enn 2 meter fra elveskråningen.

▲ Erosjon ødelegger elveløpet.

Utbygging med større andel tette flater. Urbanisering

Hva skjer når 20-30% av arealet i nedbørsfeltet består av asfalt og takflater? Regnvannet filtreres ikke lengre ned i grunnen, men ledes bort i overvannsledninger og grøfter. Det blir større og hyppigere flommer, og de vassdragene som påvirkes endrer ofte form og funksjon, og mangfoldet og produksjonspotensialet reduseres. Økt grad av urbanisering øker også forurensingsgraden i vannet som havner i vassdragene.

Kantvegetasjon

Koblingen mellom land og vann er svært viktig i små bekker og elver. Trær og busker er så store at de skygger fullstendig hele elveløpet, og tilfører en stor del av næringen som bunndyrene er avhengig av. Fjerning av all kantvegetasjon fører med seg en rekke negative effekter. Noen av disse er: tilgroing i elveløpet, økt erosjon i elvebreddene med økt tilførsel av fine partikler, økt sommertemperatur (over trivselstemperaturen til fisken) med redusert vekst, og i noen tilfeller redusert overlevelse for fiskeyngel. For tett kantvegetasjon er heller ikke gunstig, og en mosaikk med tette og åpne soner langs bekken er det som gir de beste forholdene for sjøørretyngelen.

Vandringshindre

Vandringshindre i form av en kulvert, demning eller andre innretninger er kanskje det enkeltinngrepet som har ødelagt mest. Det begynner nå å bli mer aksept for at nye kulverter skal konstrueres slik at fisk kan slippe igjennom, men her finnes det også mange gamle synder det må ryddes opp i.

Vanning

Optimal jordbruksdrift krever mye vann til rett tid, og for å få til dette trengs en vanningsdam dersom vannføringen ikke er stabil. I noen tilfeller er denne bygd slik at hele bekken sperres, men det er heldigvis unntakene. Uttak av vann skal styres slik at den alminnelige minimumsvannføringen blir tilbake i bekken. Paragraf 10 i vannressursloven regulerer dette, og det gjelder også for landbruksvirksomhet.

Vi vet at våre aktiviteter påvirker vassdragene, og vi har kunnskapen som skal til for å forhindre at det skjer. Bruk den aktivt og vær med på å sikre at fisket etter sjøørret kan bli bedre.

▲ Fjerning av all kantvegetasjon fører med seg en rekke negative effekter.

▲ Feil anlagte kulverter er et vanlig og ofte svært skadelig inngrep i bekker.

▲ Ovenfor slike kulverter er det ofte gode gyte- og oppvekstvilkår for ørreten.

MYE MER SJØØRRET – MED LITT INNSATS FRA ALLE

Ødelagte gytebekker, ulovlig garnfiske og forurensning har redusert bestandene av sjøørret langs kysten. Den er særlig sårbar for naturinngrep siden den trenger rene kystbekker å gyte i, og varierte områder ute i sjøen. Den lever i områder med mye fritidsfiske og aktivitet. For sjøørreten er det derfor viktig med så mange våkne øyne som mulig, slik at inngrep kan forhindres og mulige tiltak iverksettes.

Samarbeid over grensene

For å få til et sterkt og varig engasjement til beste for sjøørreten og sjøørretfiskeren er en avhengig av et godt samarbeid mellom fiskere, forvaltning og grunneiere. I tillegg bør en ha en god dialog med fagfolk både innen forvaltning og forskning. Gode tiltak og beslutninger bør fortrinnsvis være både faglig forsvarlige, politisk/forvaltningsmessig akseptable samt føles til nytte for både grunneiere og brukere. Får en til en slik syntese er grunnlaget for et godt samarbeid rundt prosjektene ypperlige.

I enkelte områder har fylkesmenn, kommuner og interesseorganisasjoner gått sammen for sjøørreten og dannet fagråd. Sammen ønsker de å finne midler til å stanse ulovlig fiske, gi informasjon og skaffe penger til tiltak for sjøørret. Dette skjer i samarbeid med lokale foreninger, grunneiere, sportsfiskere og via media. Naturligvis vil fagrådenes innsats alene aldri være nok. Engasjerte, ansvarlige og våkne sportsfiskere og lokale krefter er de viktigste faktorene for suksess.

Gode erfaringer

I Sverige og Danmark har tiltak for sjøørreten betalt seg flerfoldig tilbake gjennom økte bestander og flere rekordfisk. Slike tiltak er å gjenopprette og utvide fiskens gytemuligheter samt begrense ulovlig fiske. Tilrettelegging for gyting er gjort en rekke steder med gode resultater. Her kan det gjøres mer og man kan dessuten få offentlig støtte til slike tiltak. Fiskeoppsyn har avdekket ulovligheter som er kjent gjennom media. Det ser ut til at flere nå er klar over reglene og hva som venter den som bryter dem. På sikt vil dette redusere det ulovlige garnfisket.

Meld fra om ulovlig fiske

Det er kostbart å drive oppsyn, derfor er samarbeid med publikum viktig. Der det er mistanke om ulovlig fiske med garn eller andre metoder trenger vi tips for å få stanset aktiviteten.

Norges Jeger- og Fiskerforbund har opprettet siden www.ulovligegarn.no sammen med Statens Naturoppsyn. Her kan du rapportere ulovlig satte garn.

Rapportene fylles ut på nettet, og genererer en avmerking på et kart med tilhørende informasjon om sted, type garn osv. Hver innmeldte rapport går gjennom manuelt for å sikre en viss form for kontroll. På internettetsiden ligger foruten kart og rapporter, også en oversikt over ulike garntyper, hvilke regler som gjelder med mer, i tillegg til nyheter relevante for siden.

Målet med siden er:

- å skape en holdningsendring blant de som driver tyvfiske.
Et slikt nettsted signaliserer sterkt at dette ikke er akseptabelt.
- å koordinere og systematisere informasjon om ulovlig satte garn, slik at man kan få en bedre oversikt over omfanget av denne aktiviteten.
- å gi sportsfiskerne mulighet til å handle riktig i forhold til ulovlige satte garn, med innrapportering via nettstedet.
- å gi oppsynet et nyttig verktøy i sin virksomhet som i stor grad er avhengig av tips.
- Synliggjøring av oppsynsbehovet og hvilke områder som bør prioriteres i oppsynssammenheng.
- å spre oppdatert informasjon om regelverket rundt fiske langs kysten vår.

Å rapportere inn her medfører ikke anmeldelse, så i tillegg bør du ta kontakt med Politiet eller Statens Naturoppsyns (SNOs) kontakt i området. Oversikt over kontaktpersoner i SNO finner du på www.dirnat.no under SNOs kystseksjon <http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=3523>

Vokt om fisken

Observasjoner av forskjellig art, som død fisk, lystring i bekker osv. er svært interessant for forvaltningen. Meld fra til fylkesmannens miljøvernavdeling dersom du har mistanke om at det foregår noe ulovlig i gytebekkene, eller at fiskens vandringer er blitt forhindret med fyllmasser o.l.

DET PRAKTISKE FISKET

Det er få skrevne regler, men utallige meninger om hvordan sjøørreten bør fiskes i sjøen. I korte trekk er fisket slik det er blitt praktisert så langt nokså sesongpreget. Den store mengden fiskere prøver lykken i mars-mai og i noen grad utover høsten i september-oktober. Om sommeren og vinteren er det tradisjonelt få sjøørrefiskere å se.

Årsaken til fokuseringen på våren og i noen grad høsten er at fisken, i tråd med det som er beskrevet tidligere i heftet, ofte trekker noe nærmere land i disse periodene slik at den lett nås med alminnelig sportsfiskeutstyr.

Om sommeren trekker den mer ut i åpent vann, og vårens beste plasser er kanskje kjemisk fri for sjøørret i disse periodene.

Det er fortsatt muligheter for godt sjøørrefiske om sommeren, du må kanskje bare endre fisket noe mht. hvor du fisker og i noen grad når på døgnet du fisker. Det er mange som fortsatt opplever godt fiske på "vårplassene" sommerstid, om de våger seg ut i døgnets mørkeste/kjøligste tider. Da trekker gjerne fisken inn på grunnene igjen på jakt etter mat. På dagtid kan det lønne seg å søke etter fisken lenger ut (fra båt), og på holmer og skjær lengst ut.

Det er heller ingen grunn til ikke å prøve lykken vinterstid om temperatur og isforhold tilsier det. Mang en sjøørret er fanget også i desember/januar. Fisken tar seg da turer inn på grunt vann og er tilgjengelig fra land.

Noen få tips:

- Ikke bruk for mye energi på å forholde deg til flo og fjære. Noen steder fisker best på fløende sjø, men slett ikke alle. Bli kjent med dine fiskeplasser og finn ut hva som gjelder. Det viktigste er fortsatt å få seg en hyggelig tur ut med fiskestanga.
- Har du lite tid tilgjengelig kan det være fornuftig å satse på tiden rundt soloppgang og solnedgang.
- Vær ikke redd for å fiske i stummende mørke. Fisken har langt bedre nattsyn enn oss. Dessuten har den sidelinjeorgan og luktesans (ved bruk av organisk agn) som hjelper den til å oppfatte agnet vårt. Ofte opplever vi at torsken biter heftig idet det mørkner, men etter en stund vil dette normalt dabbe av, og da vil mulighetene for sjøørret øke betraktelig.

- Været er av betydning, men sjørretten plages ikke nødvendigvis av vinden – snarere tvert i mot. Ofte fører det til bedre mattilgang ved at næringsemner virvles opp, og det vet den å utnytte!
- Vær ikke redd for å fiske fiskeimitasjoner hurtig. Uansett hvor raskt du greier å ta inn flua, garanterer vi at sjørretten er raskere... Spinnfiskeren har sjelden problemer med å ta inn sluken fort nok, men også de kan til tider tjene på å holde relativt høyt tempo på innsveiving.
- Varier måten du tar inn agnet på. Noen ganger skal det små forandringer til før fisken begynner å fatte reell interesse for flua/sluker
- Fisk bevegelig. I sjøen varierer forholdene mye mellom ulike plasser og ulike tider i tidevannssyklusen. En fisker som beveger seg og leiter etter fisken får i de fleste tilfeller mer fisk enn en som "gror fast" på en plass.

FISKETIPS TIL ETTERLIGNING AV ULIKE NÆRINGSDYR

▲ Kutlingen er et viktig byttedyr for ørreten.

Småfisk

All småfisk som kommer i sjørrettens vei er et potensielt bytte. Særlig etter at klekkingen av mange arters egg begynner på våren er det masser av yngel tilgjengelig. I tillegg finnes det en del arter som aldri blir større enn 10–15 cm som er tilgjengelig byttedyr i hele sitt livsløp.

Små yngel på 1 til 4–5 cm imiteres best med små saktegående sluker og fluer i passende størrelser. Av viktige småvokste arter er diverse kutlinger, stingsild, brisling/sild og småsil verdt å merke seg.

Kutlinger: Det finnes en rekke arter, men her omtales de under ett. De fleste artene har en utbredelse som grovt sett strekker seg langs kysten fra svenskegrensen til om lag Trondheimsfjorden. Det er arter som i stor grad lever langs bunnen, en art, tangkutlingen, lever i de frie vannmassene inne i tangsonen. Uansett er kutlinger sett under ett svært vanlige og derfor viktige næringsdyr.

Gode fluer og sluker til dette fisket er litt kraftige med brukbar synkeferdighet. Når det gjelder fluer bør de forsynes med kulehode eller blyes godt i fremkant slik at de får en "jiggende" bevegelse under innfisking. Muddler minnow ligner veldig utseendemessig, men om en skal benytte den for å imitere kutling bør en enten benytte synkeline eller klemme på et splitthagl på fortommen. Fisk agnet slik at det dumper ned på bunnen i ny og ne og trekk inn i 30-40 cm lange rykk. Det vil ofte trigge til hugg.

Brisling/sild: Disse to artene skiller først og fremst på potensiell størrelse. Silda kan bli langt større enn brislingen, men er ofte å treffe som relativt liten og da er den prima mat for all slags rovfisk. Silda deles opp i flere ulike bestander som først og fremst er atskilt geografisk. For sportsfiskeren er det "fjordsilda" som er viktig, og det er også gjennomgående den av bestandene som er mest småvokst (opptil 20–25 cm.). Brislingen blir derimot sjelden større enn 8–10 cm. Ofte ser en stimer av brisling/sild langs land allerede i april, og ikke få sjørreter er tatt i nærheten av disse stimer som forflytter seg langs land. Brislingen/silda lever det meste av sitt liv i de frie vannmassene, og det er der den må søkes med flue og sluk. Den liker å ha litt vann mellom seg selv og bunnen, så brådjupe plasser er ofte gode plasser for sjørretten å søke etter dette byttet.

Generelt skal man ikke være redd for å bruke store sluker til dette fisket, og fluene kan godt være så store som kastingen tillater. Blanke, slanke sluker og lyse glitrende fluer er gode valg. Siden brislingen/silda svømmer jevnt og trutt, kan innsveivingen/inndragningen med fordel være relativt jevn og rask, selv om det som med annet fiske kan være fornuffig å gi et lite rykk i ny og ne for å imitere en fisk som prøver seg på en unnamanøver. Ser du en brislingstim, kan det ofte lønne seg å kaste ut agnet i utkant av der du tror stimen slutter. Ofte vil sjørøreten ta agnet akkurat der, siden forvirringen midt inne i stimen er for stor til at den greier å velge seg ut et enkelt bytte.

Stingsild: Stingsild finnes langs hele kysten. Den lever nær land og gjerne helt inne ved strandkanten. Stingsilda har kraftige pigger på ryggen, men blir aldri stort større enn 10 cm, så sjørøret over en viss størrelse bryr seg lite om dette. Du imiterer den best med små sluker og ulike streamere. Den er ingen utpreget rask svømmer, så en vanlig rykkvis inndragning er å foretrekke. I mai-juni kan imitasjonen med fordel utstyres med rød/oransje farge for å imitere hanner i gytedrakt. Ørret, som annen fisk, velger ofte ut de individene som er mest synlige, og i magen finner en i perioder ofte hannene i flertall – mest sannsynlig fordi de er lettere å få øye på enn de grågrønne hunnene.

Småsil: Dette er en langstrakt bunnfisk som kan bli opptil 20 cm. Den svømmer med ålelignende bevegelser og graver seg straks ned i sanden om den blir skremt. Den jakter først og fremst på dagen, og ligger nedgravd om natten. Småsilen mangler svømmeblære, og dersom den stopper å svømme synker den nedover mot bunnen. Småsilen finnes først og fremst der det er godt med strøm i vannet, og på vei mot flo og fjære er de mest aktive. De er også ganske stedegne, så om du finner dem har du sannsynligvis funnet en stabilt god fiskeplass.

Lange, meget slanke sluker er uovertrufne til dette fisket. La den gjerne synke helt til bunnen før du begynner innfiskingen som bør være raskt, med innlagte pauser slik at sluken kan synke mot bunnen igjen. Lange lett dressede fluer fisket med intermediate eller synkeline er også et godt valg. Uansett er det viktig å gi line og flue god tid til å synke før inntrekkingen begynner.

Krepsdyr

Det finnes et stort antall krepsdyr i sjøen. Alt fra mikroskopiske og opp til hummer i størrelse. De mest aktuelle for fiskeren er antagelig tanglopper (amfipoder), reker (strandreke og sandreke) og pungreker (mysider). Mest fordi de er i rette størrelsen både for ørreten og mht. valg av redskap, men også fordi de ofte er såpass tallrike at ørreten velger å beite på dem i stort monn.

Tanglopper: Disse treffes på grunt vann året rundt. For det meste bunnlevende, men på helt grunt vann treffes de ofte litt oppe i vannet også. Lengden er stort sett mellom 1–2 cm, så fluene må være tilsvarende små. Tangloppene svømmer vinglete og ikke alt for fort, så en rolig innfisking med "hand-twist" eller små rykk imiterer bevegelsen bra. I de kalde årstidene fisker imitasjonene best helt nede ved bunnen, mens de om sommeren kan fiskes i alle vannlag. Det finnes mange mønstre på disse dyrene, men en passe stor brun/oliven nymfe er god som noen. For slukfiskeren anbefales det å bruke en liten flue som opphenger, eller å bruke flue og dupp.

▲ Mange starter fisketuren ved bindestikka.

▲ Tanglopper er små, men tallrike.

▲ Flerbørstemark kan være viktige næringsdyr, særlig om våren.

▲ Børstemarksverminger er rene elegildet for sjørreten.

Reker: Strandreka er aktiv også på dagtid, mens sandreka er mest aktiv på nattetid. Størrelsen er 5–7 cm. De er såpass like i størrelse og levesett at det for fiskeren ikke er nødvendig å skille på dem. Rekene foretar ofte vandringer til og fra gyting – med masse reker i bevegelse vil fisken raskt begynne å beite på dem. På steder der tidevannet blottlegger store flater har en gjerne gode vandringer av reker som følger tidevannets løp inn og ut. De er derfor et tilgjengelig og attraktivt bytte for fisken store deler av året. Disse rekene er hovedsaklig tilgjengelig vår, sommer og høst. Dette er primært bunndyr, så fluer og sluker bør fiskes nært bunnen dersom en tror det er dette fisken går og spiser. Bevegelsen når de svømmer uskremt er jevn men vinglete, mens den svømmer raskt og rykkvis når den flykter. For fiskeren vil en jevn relativt raskt innfisking være et godt valg. Det finnes eksakte flueimitasjoner av reker, men en lett dresset lys "Wolly Bugger" er et greit alternativt. For spinnfiskeren er manges favoritt en spinner på 8–10g – f. eks "Jensen Insect"

Pungreker: Dette er små, rekelignende dyr på 1–3 cm som beveger seg i langsomme glidende bevegelser, men som svømmer raskt og rykkvis som ei reke når de skremmes. Små lyse nymfer og lett dressede "wollybuggere", gjerne med litt glitter i er gode valg for fluefiskeren eller som opphengsfluer. Pungrekene er ofte utrolig tallrike, så eksakte imitasjoner blir ofte oversett av fisken. Noe som skiller seg litt ut mht. farge og størrelse kan derfor være fornuftig å prøve ut.

Flerbørstemark ("børstemark")

Av de 3–400 artene med flerbørstemark vi har i Norge er nok slekten *Nereis* den som får størst oppmerksomhet blant sjørreffiskere. De største artene kan bli over en halv meter lange, men de vanligste artene blir 10–25 cm. Vanlige farger er gult, grønt, brunt og blålig. Dette er rovdyr som med sine kraftige kjever fanger sine byttedyr. For det meste ligger de nedgravd eller under stein, men innimellom foretar de vandringer på sjøbunnen og blottlegger seg da for beitende fisk. Mest tilgjengelig blir de imidlertid under gytingen (oftest kalt svermingen blant fiskere), der store mengder børstemark forlater sin ellers trygge tilværelse og beveger seg opp i vannet for å pare seg og siden dø. Under gytingen revner praktisk talt børstemarken og frigjør på denne måten kjønnsproduktene.

Børstemarkene i *Nereis*-slekten begynner typisk å sverme i mars/april rundt fullmåne og ved en vanntemperatur på rundt 6°C (et tips er at fiske rundt fullmånen i påskeuka ofte er godt disponert tid). Det er imidlertid mange arter, og de svermer ofte ved ulike temperaturer slik at en kan ha et fruktbart fiske på børstemarkbeitende fisk i mange uker etter at de første svermingene har begynt. Imitasjoner av børstemark finnes det mange av, men enkle litt store wolly-buggere med lang hale av marabou (krok # 4–6) er et godt valg i de fleste situasjoner. Det finnes en rekke mer livaktige imitasjoner i mer riktig størrelse, men erfaringsvis er de ofte langt verre å kaste med enn en enkel wolly-bugger.

Siden fisket gjerne foregår i de mørke timer har fargen mindre å si. Bevegelsen derimot har nok en viss betydning all den tid en børstemark svømmer relativt sakte med buktende bevegelser. Fluene fisket med en sakte hand-twist eller rolige inntrekk fungerer bra. Prøv deg frem mht. hastigheten, da det ofte kan være små endringer som skal til før fisken fatter interesse for flua. For spinnfiskeren kan det brukes flue og dupp, eller lange slanke jigger uten alt for tungt hode (lettspinn). En kaninskinnstrimmel på 5–10 cm festet på en liten sluk kan også gjøre susen – men regn med bomslag.

SJØØRRETPLASSEN

Mye godt er sagt og skrevet om sjøørretfiske, og nettet er fullt av tørre fakta om fisken og fisket vi elsker. Det finner du ikke her. Denne artikkelen handler om et tenkt paradisi.

Mange er usikre på hvor de skal starte, når verden bokstavelig talt er et hav av muligheter og du er et lite menneske med en fiskestang og fjorden er en enorm uangripelig flate.

Det kan nemlig virke som å lete etter tørrflua i høystakken første gang du frimodig tar med deg stanga til sjøen for å friste ørreten. Derfor bruker mange også de første famlende årene på å fiske rundt elveos og grunne banker utenfor det stedet elven tømmer seg for ferskvann i havet, der alle vet det bor ørret. Det er ikke så dumt, men etter en stund vet vi at de fleste går lei av å fiske på enten utgytte vinterstøinger som så vidt har kommet seg ut på den første vinter- eller vårfloppen – eller på småørreten som velger nærområdene til barndommens fødeelv som oppvekstområder mens den ennå er ung og usikker. Derfor er det altså et poeng å komme seg litt ut – og litt videre, i jakten på de store, feite og fine fiskene.

Tenk deg en stjerne

Og derfor tar jeg deg her med på et tankesprang, nemlig, hvordan ser verdens beste sjøørretfiskeplass ut? Hvis vi så å si skal designe den selv?

Bli med til mitt paradisi. Det er bokstavelig talt en stjerneplass, den er en drøm å være på og jeg har laget den selv. (Basert på mange hundre timer med fisketanga i hånda, ofte med nordvest og sno i trynet, for selv på de sureste dagene er det mulig å få ørreten til å ta.)

Drømmestedet mitt ligger i fjorden. Så fint, tenker du nå, for det er der mange har lettest tilgang til sjøørreten i store deler av året.

Det ligger omgitt av vann på alle kanter (også kalt øy) for da er det også flere angrepvinkler, og mange flere forskjellige biotoper som dukker opp, enn de noe mer homogent utseende stedene vi ofte besøker når vi kjører ned for en time eller fire på stranda.

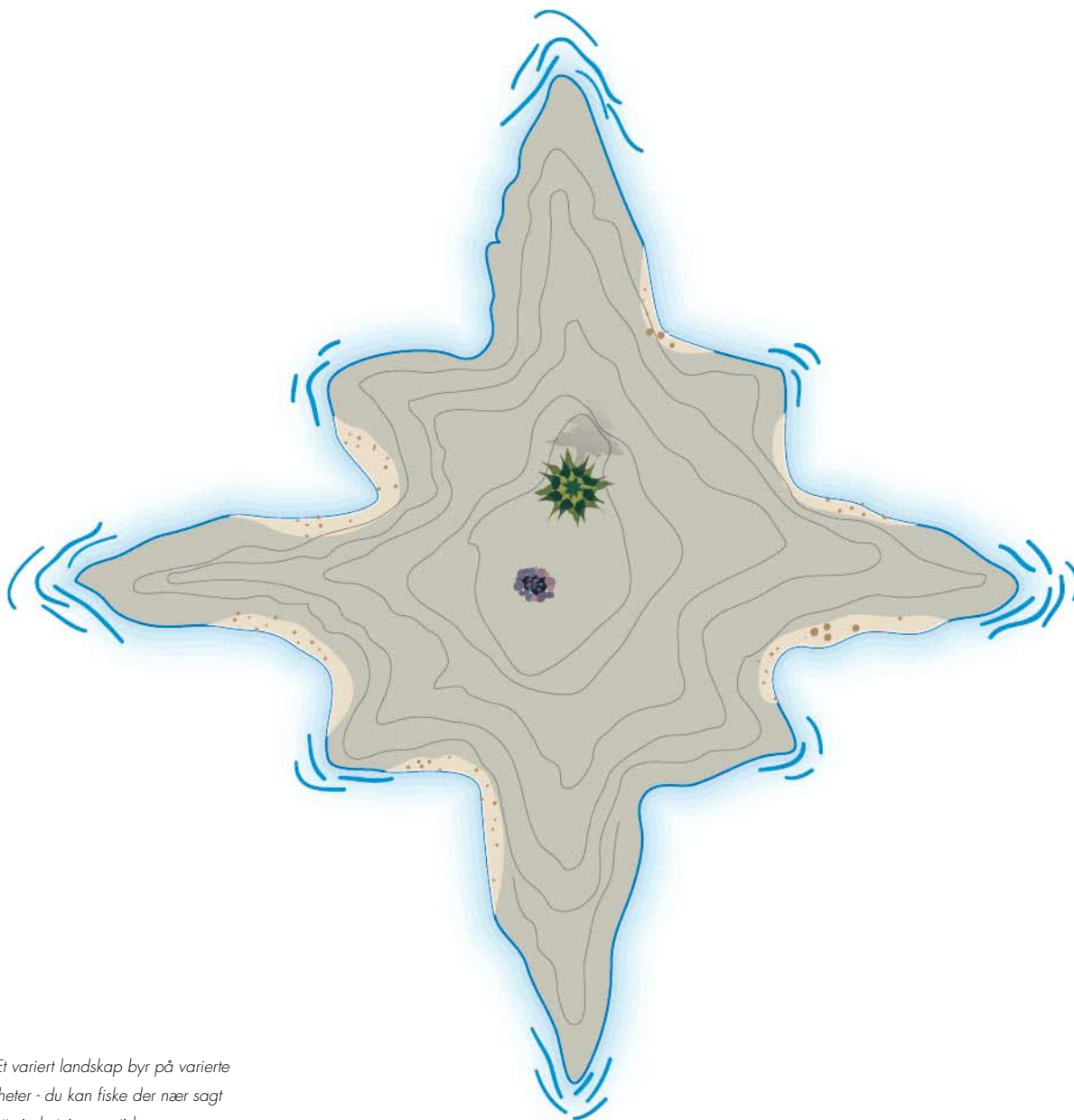
Drømmestedet mitt er kort og godt en øy, formet som en stjerne. Og når vi først former dette nær sagt optimale fiskested, så lar vi stjerna ha form som en julestjerne. Åtte kanter, fire markerte hovedspisser, og fire små – en midt i mellom hver av de store.

Og hvorfor holder jeg så på med dette tankeprosjektet? Nettopp fordi jeg vet litt om hva ørreten ønsker seg – og hva jeg selv ønsker meg – av et tilholdssted. Vi vet at for eksempel at ørreten jager friskt der det skjer noe. Der det er forandring.

Den store døden, både for fisk og fiskere, er lange, ensartede biotoper - med noen få unntak, som en enorm sand- og mudderstrand i slutten av april, der millioner av børstemark tyter opp fra gjørma så å si på samme sted og til samme til hver år.

▲ Sjøørretfiske handler om å være på rett plass til rett tid.

► Et variert landskap byr på varierte muligheter - du kan fiske der nær sagt uansett vindretning og tid.

Altså ønsker jeg med et sted med mye forandring. Hele tiden. Og hva skaper forandring? Brutte flater, varierende dybde, asymmetrisk landskap er alle sammen forhold som setter fart på vannet. Steder der tidevannsstrømmene tar tak i vannmassene og skaper helt nye forhold, så å si mange ganger i døgnet.

Dyp og drag

Derfor er også stjerneøya så gunstig. Fordi den i mitt hode er usymmetrisk, med spisser av varierende lengde, som setter ulik fart på vannet, som igjen hele tiden er i bevegelse rundt øya. Vann på vei forbi, båret av tidevannskraften, vil få forskjellige hastigheter på de forskjellige stedene du går ned til vannet. Og ikke minst, en slik tenkt øy med fire lange odder og fire korte i mellom, vil også inneholde de viktige strendene og buktene.

Mellom hver odde tenker jeg meg altså en sandstrand som inneholder variert bunn og varierte vekster. Videre tenker vi oss at øya som er et par hundre meter fra nordspiss til sydspiss også har varierende høyde over havet. Det helt perfekte, sett fra fiskerens ståsted, er selvsagt at øyas høyeste punkt er omtrent midt på stjerna. Viktigere er nok at du har en høyde med oversikt 360 grader rundt. Her oppe, ti høydemeter over vannspeilet, slår vi leir, brenner bål og har med minimale anstrengelser utsikt til alle øyas odder, nes, vikler og strender.

Og ettersom hver av stjernas spisser faller mot vannet med litt varierende helningsgrad, kan vi også tenke oss at vi får et en stor variasjon i dybdeforholdene under vann.

Noen av oddene blir brådype og gir god tilgang på hurtig tilbaketrekning og skjul for de store ørretene, når de endelig våger seg inn mot land for å jage. For eksempel på brisling eller krepsdyr som virvles opp av strømmene som røsker og river i formasjonene rett under vann.

Andre igjen, drar seg dovent og slakt utover fjordspeilet og skaper lange grunner og forkastninger utover, som tiltrekker seg et stort antall arter – som alle sammen er mat for sjørreten. Og, som sagt, mellom alle herlighetene har naturen sørget for å kaste opp sand og bunnslam til vanvittig deilige strender og mudderbiotoper. På sitt beste kalt leopardbunnete strender.

Så har vårherre også strødd ut noen kampesteiner her og der, plantet forskjellig bunn-grønt, og sørget for næringsrike havåkre som store deler av året spirer og gror og derigjennom tilbyr mat og skjul for store og små sjøboere - som i sin tur finner sin skjebne i sjørretkjeften. Det er nemlig derfor den er her. Og det er derfor vi er her...

Ideelt sett har vi nå en øy som ingen andre vet om. Som har alle vekslinger av forhold, og som ligger et par kilometer fra en grusomt produktiv sjørretelv. I tillegg har øya vår stort hav utenfor og smult farvann innenfor. Det betyr at når ungdommen våger seg utpå, altså sjørreten som slipper seg litt vekk fra elveoset som halvkilos- eller kilosfisk, så havner den ved en av øyas mange fristende områder.

Likeså vil de største sluggerne, de vi vet ofte jager heftig utpå det virkelig dypet, særlig i vinterhalvåret, trekke inn mot øya vår når det nærmer seg nattetid. Om det da ikke er så strengt og kaldt at den søker til ferskere vann for å takle den osmotiske utfordringen det er å fintrimme saltbalansen i isvann, men det er en annen historie.

Jeg har selv god erfaring med å søke de ytterste havspissene mot natta på ettervinteren og våren for å møte to- og trekilosfiskene som siger innpå i mørket, etter å ha sugget rundt halve dagen på jakt etter mat. Nå har jeg ikke fått i bøtter og spann av fisker over kiloen – det er det forresten ingen som har, de bare juger... – men jeg har fått såpass mange over kiloen at jeg vet hvor mange av de største kommer på kroken. Nemlig mot de skjæra som ligger nært til den åpne fjorden.

I slike tilfeller kommer ørreten innpå i den blå timen og søker som regel ett av to; 1) nattero, eller 2) mer mat. Uansett kommer vi i kontakt med den, hvis den da ikke siger inn en dyp fjellsprekk og står urørlig hele natta (det hender det også...).

Min teori er for øvrig at dette er noe av grunnen til at vi ofte får stor fisk rett før og rett etter at det store lyset går av og på: Fisken siger inn mot en hvileplass; som det rovdyyret den er kan den selvsagt ikke står for en fjorten centimeter lang svart streamer; og dermed hogger den, nærmest på refleks. Møter den derimot ikke mat på veien til skjul, stiller den seg ofte opp i brattkanten mellom svaberg og det store dypet. Dette er også grunnen til at du om natta skal vokte øya di med våkne øyne. Og bevege deg!

Tenk – og få fisk!

Tilbake til drømmeøya med åtte stjerner har du da et hav av muligheter som kan – og vil – holde fisk på natta. Derfor går du rolig ut på en av oddene dine, si kl. ti om kvelden i slutten av mars, og fisker deg en halvannenkilos fisk, som nærmest står og koper, tre meter utenfor beina dine. Fordi du fortjener det? Tja... La oss heller si følgende: Fordi du visste at det går en dypkant nærmest loddrett ned der ute; fordi du visste det var en tretti centimeters hylle halvannen meter ned; og fordi du nærmest krabbet ut og la streameren din fem meter forbi, og en meter utenfor hylla.

Ørreten som sto og sløva våknet selvfølgelig når stor mat dro seg forbi - letturt som en full mann på vei gjennom et skummelt strøk med slipset bak frem. Og dermed hogg den. Naturligvis. Ørret gjør det, når det byr seg et gratis måltid. Nesten alltid.

Eller det sto ingen der i kveld. Så du listet deg inn i bukta og knep to halvkiloser i tangskogen på den minste stranda.

Den finnes!

Drømmeøya finnes! Om ikke den har akkurat åtte kanter, så kanskje fem. Eller seks.

Uansett, jeg garanterer deg at hvis du soser litt rundt i skjærgården, så finner du før eller siden drømmeøya di. Og den kan godt være langsmal med to fete bukter, en rå sandstrand og et par giftige grunner flankert av dødelige odder. Poenger er bare variasjon.

Den samme variasjonen skal du lete etter når du fisker fra fastlandet. Se etter steder med masser av småøyer, skjær og odder avbrutt av strender og flater av sand og mudder med tiltrekkende marbakker på utsiden. Finner du slike plasser, er du på god vei mot drømmeplassen.

◀ *Odder og utstikkere gir et variert strømforhold, mens grunner produserer mye mat, noe som sikrer optimale forhold for sjørret.*

▲ Fluestang er ikke nødvendigvis det eneste saliggjørende.

SPINNFISKE

Sneller

Sneller finnes i mange utførelser, men til sjørøttfiske er en haspelsnelle å foretrekke. Skal du kun ha ei stang og snelle, så velg en snelle som rommer omlag 150–200m 0,25 mm sene. Den bør tåle saltvann, men skyll uansett utstyret etter bruk.

Sene

Om en velger godt gammeldags monofil eller multifilamentliner blir smak og behag, selv om de fleste i dag velger sistnevnte. En bør uansett velge å ikke satse på for tykke sener / liner. Som vanlig monofil er 0,25–0,30 millimeter mer enn godt nok. Tykkere sener vil kun virke negativt inn på fisket. I tillegg er de aller fleste ørreter en fanger i sjøen under 2 kilo, slik at en sene på 0,35 millimeter eller tykkere sant å si blir som å skyte spurv med kanon.

Stenger

Velg fortrinnsvis ei stang du får anledning til å prøve slik at du vet at den passer for deg og din kasting. Stenger mellom 8–10 fot er et godt valg. Til det riktig lette spinnfisket kan du godt velge en noe kortere stang. Det er viktig at stangas stivhet er tilpasset senetykkelsen en benytter – for stive stenger medfører nødvendige senebrudd. Primært brukes kunstige agn på 5–20 gram, så om du velger en stang med en aksjon du liker som er beregnet for disse kastevektene er man godt på vei mot et brukbart utstyr. Mye av det utstyret som selges for "kystfiske", som ofte er beregnet på sluker opp til 30–40g, er med andre ord i kraftigste laget dersom sjørøtten, og en og annen torsk, er hovedmålet med fisketuren!

Sluker, spinnere og wobblere

Selv stor sjørøtten har relativt sett liten munn. De spiser dessuten stort sett det samme som sine mindre artsfrender. Dette gjør at sluker og annet kunstig agn ikke er av samme størrelse som det en eksempelvis ville benyttet etter torsk. Majoriteten av slukene vil i et velassortert sjørøtterskrin ligge mellom 8–15 gram. Vær uansett ikke redd for å prøve ut virkelig små sluker og spinnere, men da bør selvfølgelig det øvrige utstyret være deretter.

Naturlig (organisk) agn

Det vanligst benyttede agnet er fjæremark og brisling. Fjæremarken må en i Norge grave selv, men for den som tar seg tiden til det kan det absolutt være strevet verdt! Brisling av den typen som fås kjøpt frossen på brett i en del fiskeforretninger som "agnsild" er ypperlig til formålet.

Fluefiske med dupp

Fluefiske med dupp i sjøen gjøres på samme måte som i innlandet. Eneste forskjellen er valget av fluer. Til det meste spinnfisket vil nok de fleste velge flue som opphenger, men dersom du eksempelvis ønsker å prøve å etterligne små krepsdyr eller børstemark under sverming, er kravet til lav hastighet såpass stort at opphengervarianten er lite formålstjenlig. Vanlige fluedupper av typen "komet" fungerer fortsatt helt fortreffelig, men det finnes nyere dupper med muligheter for ulik flytegrad som kan anbefales å prøves. Disse kan i større grad fiskes uten for stor striping, samt at de som oftest er gjennomsiktige. Det siste har

sikkert mindre betydning, men dog. Om en velger en eller to fluer på fortommen er en smakssak, men jo flere fluer jo større muligheter for at fluene henger seg opp.

Dorging/trolling

Dorging er fiske med snøre etter båt i fart. Ved tradisjonell dorging vil agnets beskaffenhet (størrelse, type, vekt etc.) sammen med båtens hastighet avgjøre hvor dypt agnet beveger seg. Tradisjonell dorging kan være svært effektivt – særlig om våren når ørreten beveger seg relativt nært land.

Trolling er opprinnelig et engelsk ord for dorging som brukes om den moderne formen for dorging, med flere stenger, dyrrigger, planerboards, ekkolodd og GPS (kartplotter) for å lete etter fisken både i dypet og i bredden. Fisket er etter hvert blitt nokså utbredt også i saltvann. Mye god informasjon finnes ute på internett (søk på trolling, dorging). I tillegg finnes det etter hvert en del sportsfiskebutikker med god kompetanse på dette fisket.

OBS! Under fiske etter sjøørret fra båt er det ikke tillatt å benytte mer enn to stenger / håndsnører pr. båt, og opphenger er heller ikke tillatt.

Fisket

Når det gjelder selve slukfisket, er det i grunnen bare et par grunnleggende sannheter som gjelder. Sjøørreten er en ørret, og da bruker du utstyr til ørretfiske. Ørreten er også en rovfisk, en allsidig sådan, så da faller det naturlig å bruke sluker som kan etterligne maten som ørreten spiser. Det er nesten lettere å finne ut hva ørreten ikke spiser i sjøen, enn hva den faktisk spiser. Jeg har for eksempel aldri funnet krabber i magesekken på en ørret, men ellers gumper den i seg det meste som rører seg og som er i passe størrelse. Det betyr alt fra børstemark, diverse krepsdyr til alle typer småfisk. For slukfiskeren betyr det at nær sagt all isenkram beregnet på innlandsørret er gangbar vare. Det betyr alt fra Sølvkroken Spesial via en Panter Martin spinner til Møresild og alle andre sildesluker. I tillegg har det etter hvert kommet mange spesialsluker og kystwoblere for sjøørretfiske i sjøen, for ikke å glemme alle "gummidyrene", der spesielt fiske- og børstemarkimitasjoner er aktuelle.

Forskjellene på ferskvannfiske etter ørret og sjøørretfiske i sjøen ligger mer i når du skal velge hva! Jeg tror de fleste opplever at de i mye større grad bytter sluk oftere, vurderer vær, bunnforhold, topografi osv under sjøørretfiske enn de gjør under ørretfiske i innlandet. I alle fall burde de det!

OBS! Sjøørreten kan du treffe helt oppunder land og i enkelte situasjoner kan det er derfor være viktig å ligge lavt i terrenget også ved sjøen.

Slukvalget

De fleste fiskere ender på et eller annet tidspunkt opp med noen favoritter, enten det er sluk eller flue. Har du noen favoritter er du alltid trygg, og det er en kjensgjerning at du fisker best med det har trua på. Det er greit, men pass på så du ikke til stadighet går i favorittfella.

En viktig suksessfaktor for en sjøørretfisker er "dristighet". Dristigheten består i å tørre å prøve noe annet enn det du fikk fisk på forrige gang. Det gjelder både nye fiskeplasser og utstyr. Selv når vær, vind, lys og andre

*"Tenk som en ørret, fisk som en ørretfisker"
(Gammelt jungelord)*

▲ Ofte kan det være lurt å ha noen skikkelige «fargebomber» i sluskrinet.

forhold tilsier at du absolutt bør tenke annerledes, er det veldig lett og menneskelig å gå i "favorittfella" fordi du ikke tør å ta sjansen. Du tør ikke ta sjansen på ikke å få fisk! Vil du bli en dyktig sjørretfisker må du være villig til å ta sjanser, villig til å lære både av feil og suksess.

"Kremforhold"

En vårveld når vær og vind er kurant, med en fin bris som gir fine krusninger på overflaten, som ikke hindrer kasting med lett utstyr, men er nok til at ørreten føler seg trygg. Det er kveld / skumring og fisken er sulten. Da kan de fleste slumpe til å få en sjørret.

Valg av sluk: Nesten hva du vil i passe vekt mellom 5-15 som fiskes i passe fart. På grunne områder kan en skjesluk eller en liten kystwobbler være rett medisin. Spinneren gjør seg fint på det nære fisket rundt knauser og skrenter oppunder land.

"Lett ruskevær"

Da er vinden litt sterkere og det er bra med bølgeskulp mot strand og svaberg. Du må forholde deg til vinden når du kaster. Spinnerer og de letteste slukene blir i boksen. For mange det optimale sjørretværet. Fisker du på en plass med pålandsvind, fisk av de nærmeste områdene først, for fisken kan stå svært nær land.

Valg av sluk: Kompakte sildesluker kaster lettere i slikt vær, men også en litt større skjesluk i 12-15 gram.

"Kraftig vær"

Mye vind med regnbyger....også kalt drittvær. Været da mange lar fiskestanga ligg i ro og fjernkontrollen ta over. Er du likevel ute, har du sjansen til å komme i kontakt med de litt større fiskene.

Valg av sluk: Tyngre sildesluker kanskje opp mot 25-30 gr. og større kystwobbler må til. Både for å få kastet skikkelig, og for rett og slett å ha kontakt med redskapen. En større og fargerik sluk vil også fange oppmerksomheten til fisken lettere i svært urolig sjø.

Fargevalg

Dagslys og klarvær: Fargene sølv / blått eller sølv / grønt er populære allroundkombinasjoner. Det samme gjelder alle møresildvariantene.

Skumring og grålysning: Prøv en hvit sluk (Morild f.eks.) i skumringen eller i tidlige morgentimer. Da vil du oppdage at den hvite sluken synes svært godt. Den bør også prøves på grå dager med spesielt dårlig lys men klart vann.

Kaldt vann og treg fisk: På vinteren og tidlig vår kan en liten 7 gr. Jensen eller Atomsild i gult og rødt gjøre susen. Prøv også sterke farger i grumsete vann etter dager med sterk vind.

Innsveiving

Her er det snakk om å variere metoden, men som en grunnregel kan du huske at med kaldt vann og treg fisk sveiver du saktere enn når det er varmt i vannet. Uansett vil du oppleve at du aldri klarer å sveive inn sluken fortere enn ørreten klarer å svømme. Har den bestemt seg for å ta, tar den uansett hvor fort du sveiver. Legg gjerne inn et par bråstopp på vei inn. Da stuper sluken og kan lokke fisken til hugg. Vær spesielt oppmerksom når du begynner å sveive inn igjen etter en bråstopp.

Har du hatt fisk som bare følger etter sluken inn flere ganger, kast på nytt i samme retning som forrige kast, gjør det motsatte av sist. Sveivet du fort og rykkvis, setter du tempoet ned og sveiver i jevn fart helt inn. Sveivet du forholdsvis sakte, setter du opp farten og bråstopper et par ganger. Altså, varierer metode og teknikk.

Kjøring og landing

Pass på at bremsen ikke er for stram. Da risikerer du at enten snøret eller krokfestet i fisken ryker. Når fisken nærmer seg land, pass på at du ikke har stangtuppen for lavt. Vær forberedt på at fisken plutselig får igjen kreftene når den kjenner grunt vann under buken. Er det stor fisk, løs opp bremsen i tide og la den få et siste utras. Når fisken roer seg, prøv å få løftet bare hodet klar av vannet. Da er det som oftest bare å la den seile inn i hoven. Er det fint å lande fisken på stranda, gjør du akkurat det samme og seiler fisken pent på land i stedet for å fikle med håven.

Flue og dupp

For slukfiskeren har ørretbomberen blitt et spennende og effektivt alternativ. "Bomberen" er laget slik at problemet med fortommer som hefter seg opp nærmest er borte og er en meget kastevennlig dupp. Bomberen leveres i ulike synkegrader, og til sjøørretfiske i sjøen er nok intermediate (fisker like under overflaten) den mest anvendelige.

Det viktigste er likevel: Være ute, skaff deg erfaring, prøv alt! Ingen sluk i vannet, ingen fisk på land.

▲ Uten fluer, ingen fisk.

FLUEFISKE

Stanga

Meningene er mange om hvor kraftig og hvor lang ei bra stang til sjørreffiske i sjøen bør være. En kan selvfølgelig bruke den samme stanga som en benytter til fisket i innlandet, men på grunn av at en gjerne benytter en del relativt store og tunge fluer, lønner det seg å gå opp en klasse eller to for de fleste av oss.

Generelt sett er ei 9–9,5 fot stang i klasse 7 eller 8 et godt valg. Tendensen i dag er nok at flere heller velger klasse 7 enn 8. Aksjoner på stenger er også et emne der folk har mange ulike meninger, men de fleste vil nok si at ei relativt rask stang, med progressiv aksjon, er å foretrekke.

I dag finnes det svært mange gode stenger på markedet. Det lønner seg normalt å legge litt i selve stanga, men det skal sies at det finnes svært gode stenger til rundt en tusenlapp. Erfaringsvis er det vanskelig å skille de virkelig dyre stengene (til mer enn 5000 kroner) fra stenger til rundt 2000 kroner, så det er ingen grunn til å kjøpe seg arm på selve kasteutstyret. Til syvende og sist er det uansett fiskerens kasteferdigheter som i stor grad avgjør hvor langt og presist en kan kaste med den enkelte stanga.

Snella

Sneller finnes fra et par hundrelapper og oppover til tusenvis av kroner. Det viktigste, om en skal kjøpe ei snelle som en ønsker å kunne bruke i en del år, er å kjøpe en som tåler saltvann. Slike fås fra drøyt 500 kroner og oppover. Billigst er en del kompositt-sneller, som tross sitt noe spinkle utseende ofte er nokså holdbare. Det er en fordel å skaffe ei snelle med stor spolediameter ("large arbor") slik at en raskest mulig får sveivet inn løslinje dersom det blir behov for det under kjøring av fisk.

Lina

Det første en må vurdere er om en skal bruke en ren flyteline eller en line med synkegrad. Flytelina er nok den mest benyttede, men intermediate (saktesynkende) er også foretrukket som "basisline" av svært mange. Begge har sine fordeler, men dersom en kun skal ha en line anbefales det å begynne med en flyteline.

WF eller skyteklump

De to vanligste linetyperne til dette fisket er hele WF-liner (klumpline) og skyteklumper. Det er i prinsipp svært like liner med en relativt kort konsentrert klump og en lang relativt tynn løpelina bak klumpen. På skyteklumper er løpelina spleiset fast til klumpen, og oftest en del tynnere enn en tradisjonell løpelina på ei WF-line. Begge linekonseptene fungerer ypperlig til sjørreffiske i sjøen, men skyteklumpen har nok den største tilhengerskaren. Skyteklumpens fortreffelighet ligger primært i at den med litt trening er relativt lett å kaste akseptabelt langt med. Kast på rundt 25 meter gjøres erfaringsvis med svært få baksleng sammenlignet med hele liner. Ulempen ved en del fiske er at særlig svært korte klumper kan gjøre presisjonskasting vanskeligere enn med de fleste hele liner.

Som løpelina bak en skyteklump finnes det flere alternativer. Kjente typenavn er "flettede", "flat-beam-varianter" og "coatede" samt at litt tykk monofil også benyttes av enkelte. Det anbefales å prøve seg litt frem her, men et enkelt og rimelig sikkert valg er en flettet løpelina som står til lineklassen (bruddstyrke på

ca. 30lb er tilstrekkelig). Mange mener de coatede løpelinene er uovertrufne, men disse koster relativt mye og er derfor ikke fullt så utbredte. Manges erfaring med "flat-beam"-varianter og monofil er at de kan være svært vanskelige å holde når hendene er kalde og valne under fiske i den kalde årstiden (når en også ofte benytter fingervanter). De krever også noe bedre timing under kastingen, da de har svært liten friksjon mot stangringene.

Fortom

En enkel tommelfingerregel mht. lengde på fortom er at en ved flytelinefiske bør ha minimum 1,5 x stanglengden, med intermediateline 1-1,5 x stanglengden og ved synkelinefiske mindre enn 1 x stanglengden.

En fortom på omlag 1,5 x stanglengden fungerer derfor greit til det meste fiske, med unntak av de få gangene en benytter hurtigsynkende liner.

Oppbyggingen av fortommen gjøres enkelt ved å bruke en standard oppbygging med en tykk del som utgjør 60% av lengden, en avsmalnende del som utgjør 20% og en spiss bestående av 20% av lengden. Prosentene er omtrentlige, men for de fleste vil en fortom bygd opp noenlunde slik fungere greit. Prøv deg frem og finn ut hva som passer best for deg.

Innerst mot lina bør en velge en tykk stiv monofilene på for eksempel 0,55 millimeter. Spissen må en velge litt ut fra hvilke fluer og hvor stor fisk en forventer... 0,20 – 0,30 millimeter dekker de fleste situasjoner.

En enkel og grei fortom på snaut 1,5x stanglengden er beskrevet under:

Tykk ende (stiv sene) Avsmalning – bruk stiv sene – unntatt siste stump, som bør være av samme type som spissen. Spiss – gjerne litt myk sene.

Lengde på ferdigknyttet del 1,25 m 1,25 m 0,4 m 0,4 m Om lag 1 m
Senetykkelse 0,55 0,45 0,40 0,35 0,25-0,30

Bekledning

Særlig høst, vinter og vår er det viktig med gode klær. Selv om en stort sett velger å fiske når det er varmegrader kan vind, regn og sludd gjøre en ellers fin dag til en kald fornøyelse. Kle deg godt innefra og ut, og investér i en god vind- og helst regntett fiskejakke. Bruker du ikke vadere, så gjelder det samme buksa.

Det finnes mye god bekledning til å ha under pustende vadere, men manges erfaring er at den gode gamle, litt tykke neoprenvadebuksa er å foretrekke når vannet er på siitt kaldeste. Selv neoprenbuksa bør være såpass romslig at du får plass til gode ullsokker, en stillongs og en god fleecebukse under. Om en velger vadebukser med fast støvel eller separate vadesko er opptil en selv, men det siste er å foretrekke både mht. å holde føttene varme og mht. "gå-egenskaper".

▲ Woolly Bugger og Dog-nobler er to av de mest populære – og anvendelige – sjørørretfluene.

Årstid, vær, vind og tidevann

Det er allerede skrevet en del tidligere mht. hvor fisken oppholder seg til de ulike årstidene. Min erfaring er at en fanger sjørørret under praktisk talt alle forhold så lenge ikke is er et problem. Gjennom det som er skrevet tidligere i heftet om sjørørretens bevegelser gjennom året (kapittelet om biologi og livssyklus) kan du med litt tankevirksomhet gruble deg frem til hvor fisken oppholder seg, og fiske deretter. Det betyr at du om sommeren kanskje må avspasere litt nattesøvn, og om vinteren leve med litt neglesprett...

Det viktigste er å fiske når en har mulighet til det. Det er også den beste metoden for å få seg noen a-ha-opplevelser mht. forskjellige steder og kanskje også forskjellige tider på døgnet og året.

Tilnærme seg fiskeplassen – tenk som en ørret!

Kommer en til en ny fiskeplass, kan et lite kvarter på stolsekken på en plass med god utsikt være vel anvendt tid, slik at du får oversikt over steder du tror kan være gode plasser å prøve lykken. Bruk hodet, prøv å tenke som en ørret, og vurder hvilke plasser den ville valgt blant de du har muligheter til å fiske over.

Noen ganger "tvinges" en bort fra førstevalgene pga. værforholdene. En må derfor se an vinden slik at det i det minste er mulig å kaste fra den plassen du velger – så får det heller være den nest beste plassen... Langs en kyststrekning vil det uansett alltid være gode plasser med brukbare muligheter selv på de mest vindfulle dagene.

Vading/ikke vading

Noen plasser er vading uunngåelig dersom en må vade for å nå ut til marbakker etc. Det er uansett greit å ha som en hovedregel at en vader minst mulig.

Skal en vade, så er det viktig å huske at fisken både hører, føler og ser godt, og bevege seg deretter! Er det litt rufsete sjø og kanskje endog litt dårlig sikt i vannet, virker det uansett som om sjørørreten er nokså tolerant overfor denne forstyrrelsen så lenge det ikke blir for voldsomt med plasking.

Kastingen – den gode gamle visa om vifteformen

Avfisk en plass slik du ville fisket om du var på jakt etter innlandsørret. Dersom en tar utgangspunkt i at en ikke har en sterk formening om at fisken tar et spesifikt næringsemne, og en "vet" hvor i vannet den befinner seg, kan følgende standardmetode benyttes. Fisk 5-10 kast høyt i vannet i vifteform (kinesisk vifte – that is!).

Har en intermediate eller synkeline legger en neste "vifte" litt trangere (4-5 kast), og lar line/flue synke litt ned i vannet før en begynner inntrekket. Har en tro på at det er formålstjenlig å prøve enda dypere så lar en line/flue synke enda lenger ved neste "vifte". Skjer det ikke noe etter 2-3 vifter, og en ikke er bombesikker på at det er fisk der kan en enten prøve et par "vifter" til med ny(e) flue(r) eller forflytte seg litt og prøve på ny. Legg alltid de første kastene langs land – ofte står det fiske der, så det er vel verdt kastet! Et såpass aktivt fiske kan virke litt maskinmessig, men det gir flere fisk på sikt.

Hvor i vannmassene

Det vanligste er å benytte flyteline eller intermediate. Med flyt er ikke mulighetene så mange mht. dybden en fisker på, men en lang fortom og ei godt fortyntet flue gjør at en i hvert fall kan fiske rimelig effektivt ned mot en meters dyp. Med intermediate har en større variasjonsmuligheter, selv om en gjerne må vente en stund før lina har sunket så dypt om en ønsker det.

Et godt tips er uansett å telle sekundene (1001-1002-1003.....) lina synker før en begynner inntagningen. Dette gjør at du både vet noenlunde hvor lenge du kan la lina synke uten å få bunnapp dersom du tror fisken står helt nede ved bunnen, samt at du vet noenlunde hvor "dypt" det er der fisken tar.

Ofte kan fisken stå under det kaldeste overflatevannet, og dette sjiktet kan være av varierende tykkelse. Begynn fisket helt i overflaten, og tell deg gradvis "nedover" – for hvert kast eller med noen kasts mellomrom. Det er rimelig nok ikke gitt at all fisken står på samme dyp, men det kan være en av flere faktorer som kan gi økt suksess.

Hastighet på inntagningen

Variasjon er ofte en suksessfaktor. Som beskrevet under det praktiske fisket mht. ulike imitasjoner så må en ofte variere hastigheten og måten en tar inn flua på. En fiskeimitasjon kan tidvis fiske best om en trekker den så fort en makter, mens en marfloimitasjon gjerne kan fiskes så sakte og med så lite rykk og napp som mulig.

Dersom en alltid kun kaster ut og straks begynne å trekke inn flua i 40cm lange monotone trekk vil en alltid få fisk, men om en varierer lengden og hastigheten på inntrekkene vil antall fangede fisk øke. Variasjonen kan være både innen det enkelte fiskekastet og mellom kast.

Hva gjør en ved bomslag på flua

En klassisk situasjon er der en kjenner flere smålugg i flua på vei inn mot land. Et gammelt råd ved bomslag er å sette opp farten på inndragningen for å tirre fisken til å ta skikkelig. Dette fungerte bra før, og det fungerer bra i dag, så det er godt å ha med i arsenalet av fisketeknikker. Like fornuftig er det å prøve noe få kast til på den plassen en hadde hugg på flua. Ofte blir ikke fisken skremt første gang, og vil gjøre et nytt forsøk når muligheten byr seg.

Tilslaget

Det er å anbefale å holde stanga nede slik at stangtuppen peker i retning av flua. Ved å holde stanga slik får en både overført bevegelsene i inntrekket og i selve stanga ut til flua, samt at en vil kjenne mange hugg som ellers ville gått en hus forbi. Ofte vil fisken kroke seg selv, men et tilslag ved å heve stanga opp er tilstrekkelig når en fisker med spisse og gode kroker. En skal med andre ord ikke smelle til av full kraft! Ett unntak mht. det å holde stanga rett pekende mot flua er i de situasjonene du enten skal fiske ut de siste meterne inn mot der du står. Da kan det anbefales å stoppe inndragningen og sakte heve stanga oppover slik at flua siger inn mot land. Fisken tar ofte akkurat under denne siste fasen (siste sjanse før byttet slipper unna?). Ofte ser en nappet, på linebukten som henger ned, før en kjenner det, så følg nøye med på lina og flua om du ser den

komme sigende. Å gi tilslag med stanga høyt hevet over hodet kan by på utfordringer, men rykk til og håp at det holder. Neste utfordring er å få kontroll på lina slik at du får stanga i god kamposisjon, men med litt trening går dette gjerne greit.

Når en trekker i lina under inntagningen er det også viktig å være obs på at en samtidig ikke tviholder på den. Dersom fisken hugger voldsomt kan et for hardt grep om lina medføre at flua slites i hugget. Dette skjer sjelden, men er uansett noe som kunne vært unngått med et noe mer varsomt "håndtrykk". Spisse og gode kroker er for øvrig den beste forsikring mht. å kroke fisken effektivt, så sjekk den etter bunnapp, og bytt den om den virker sløv.

Kjøringen

Kjør fisken raskt og effektivt. Særlig om våren kan det være en del mager fisk som en bør sette tilbake. Rask kjøring medfører at overlevelsen til gjenutsatt fisk er nær 100%, og det i seg selv bør være grunn god nok til å ikke "leike" med fisken. Med en fortomspiss på f.eks 0,25 mm kan en kjøre sjørret på 1-2 kilo hardere enn de fleste tror, så lenge en holder stanga godt opp og har noenlunde kontroll når utrasene forhåpentlig kommer.

En mister kanskje noen få av de fiskene som sitter litt løst, men sparer derimot mange av de fiskene en ville mistet ved for veik kjøring.

Fortsett å fiske

En nokså typisk situasjon når en fisker sjørret er at en får fisk tett innpå hverandre. En kan fiske i flere timer uten et napp, for så å få 3-4 fisker i løpet av en halvtimes tid. Med mindre en føler at èn fisk holder, så kan det derfor være taktisk lurt å fortsette fisket noen kast til før kaffen inntas.

SKIKK OG BRUK SJØØRRETFISKERE IMELLOM

Når vi til tider blir så mange fiskere langs kysten kan det tidvis bli litt utrivelig på fiskeplassen om noen ikke følger normal skikk og bruk. Er det "køfiske", som det ofte er på de "mest populære" stedene, så bør man ikke kapre den beste fiskeplassen, men fiske seg ferdig og slippe til andre, for så enten å ta en pause, flytte seg videre, eller vente på tur igjen. En god kopp kaffe mens en ser på at andre prøver lykken er også en trivelig del av fisketuren. Noen bosetter seg nesten på godplassen, og kaprer en hel odde, selv om de spiser og stanga ligger på bakken. Det er i alle fall rett og rimelig å spørre om en kan får væte snøret når en ser slikt.

Ser man noen avlive fisk som åpenbart er undermåls, skal man ikke skjelle dem ut, men heller forklare vedkommende på en grei måte om at det finnes et minstemål, og viktigheten av at det overholdes. Vi har alle vært nybegynnere en gang, og da er det veldig gjevt å ha med de første sjøørretene hjem, så litt ydmykhet er bra noen ganger!

Enkelte plasser og til visse tider kan du oppleve et fantastisk sjøørretfiske, hvor du på en dag kan få flere titalls fisk. Treffer du riktig kan det bite på hvert kast, gang på gang. Ved et slik bett er det ingen dum ide å gå over på fang og slipp-fiske, og sette tilbake mye av den fisken du får, eller avslutte fisket om du ikke liker å bedrive fang og slipp. Å ta med fisk hjem til middag er ok, men å fiske for å fylle fryseren med sjøørret er svært ofte dårlig ressursforvaltning. Sjøørreten har forøvrig dårlig fryseholdbarhet.

Forsøpling av miljøet

Her er det mange som bør gå i seg selv. Det syndes stort blant sjøørretfiskere og andre sportsfiskere. Alt fra engangsgriller til knekte stenger etterlates på fiskeplasser rundt om. Husk at mange av de gode sjøørretplassene også er oppvekststeder for andre dyr og fugler. Sener og annet som kastes i naturen skader ofte fugl og annet vilt, med døden til følge. Plast, glass og metall forsvinner ikke med det første, og det legger en demper på opplevelsen å vaske i søppel fra andre. Noe av dette søppelet kan ende i skogbranner og det som verre er! Så ta med søpla hjem!

▲ De to brune støingene egner seg ikke så godt på middagsbordet.

▲ Støingen til venstre har langt dårligere kjøttkvalitet enn ørreten til høyre.

REGLER FOR FISKE ETTER ØRRET I SJØEN OG FORVALTNINGSORGANER FOR SJØØRRETEN

Sjørørret kan fiskes hele året med stang og håndsnøre, det er ingen krav om fisketrygd eller andre fiskekort. Minstemål er 35 cm fra snutespiss til halefynnens ytterste spiss (i Nordland og Finnmark er minstemålet 30 cm). Garnfiske etter sjørørret er forbudt. Garn med maskevidde over 32 mm som brukes til fangst av saltvannsfisk skal i perioden f.o.m. 1. mars – t.o.m. 30. sept. senkes slik at hele fangstdelen alltid står minst 3 m under overflaten. Fiske med oter etter sjørørret er forbudt langs store deler av kysten, blant annet i Skagerak. Hør med fylkesmannen for gjeldende regler i ditt område. Sjørørret fanget på ulovlig redskap, utenom lovlig fisketid, eller under minstemål, skal straks settes ut igjen. I de fleste bekker er sjørørret fredet hele året!

Husk generell fredningszone på minst 100 m fra utløp av sjørørtebækker i fredningstiden, enkelte steder kan sonen være mer enn 100 m. For noen elver og fjordområder gjelder i tillegg lokale regler. Sjekk med Fylkesmannens miljøvernavdeling om du er usikker.

Det er pr i dag ingen begrensninger i antall fisk du kan beholde under sjørørtefiske i sjøen. Allikevel vil vi ut fra et vernehensyn oppfordre deg til å sette ut igjen fisk som er i gytedrakt (brun fisk) og utfra mathensyn sette ut utgytt, mager fisk. En kjønnsmoden ørret vil sikre rekruttering av nye fisk. Dersom du ønsker å spare fiskens liv kan du jo fotografere den og veie den før du lar den gå.

Forvaltning

“Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. ” (kan finnes på www.lovdatab.no) oftest kalt “Lakseloven” ble vedtatt 15. mai 1992, og trådte i kraft 1. januar 1993. Den har følgende formålsparagraf § 1:

“Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrom laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares”.

“Innenfor disse rammene skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for fiskerettshavere og fritidsfiskere”.

Til loven er det utformet en rekke forskrifter som er viktige mht. å forvalte sjørørreten. Særlig nedsenkingsforskriften, åpningsforskriften, redskapsforskriften samt bestemmelser som forbyr inngrep i vassdrag og utsetting av fiske uten tillatelse fra rett myndighet.

Av formålsparagrafen ser vi at kunnskap om fiskebestandene og deres leveområder er selve grunnlaget for forvaltningen.

Den offentlige forvaltning etter lov om laksefisk og innlandsfisk er lagt til følgende instanser:

- Miljøverndepartementet (MD)
- Direktoratet for Naturforvaltning (DN)
- Fylkesmannen (FM)
- Kommunen

MDs og DNs oppgaver

Miljøverndepartementet og Direktoratet for Naturforvaltning har den overordnede forvaltningsmyndighet for "Lakseloven". De har instruksjonsmyndighet overfor Fylkesmannens miljøvernavdeling - og påvirker gjennom budsjettstyring og faglige anbefalinger hvilke arbeidsoppgaver Fylkesmannen skal prioritere. Miljøverndepartementet og Direktoratet for Naturforvaltning utarbeider også forslag til nye lover og forskrifter.

Fylkesmannens oppgaver

Fylkesmannen har fått delegert myndighet i en rekke saker av regional betydning (se punktliste under). Fylkesmannen utarbeider kultiveringsplaner for fisk, samt kalkingsplaner, og har viktige informasjons- og veiledningsoppgaver. Fylkesmannen fordeler tilskudd til fisketiltak (søknad via kommunen), kalkingsformål og friluftstiltak etter rammer fastsatt av DN. Tilskudd til miljøtiltak i kulturlandskap, er som oftest relevante med tanke på rehabilitering av skader som landbruket har påført vassdrag.

Oppgaver der Fylkesmannen har myndighet:

- Fastsette fredningssoner i vassdrag og sjø
- Forskrift om tekniske kultiveringstiltak og inngrep i vassdrag
- Konesjonsmyndighet for etablering/drift av kultiveringsanlegg for fisk
- Innhente fangstoppgaver for laks og sjøørret fra fiskerettshavere i vassdrag
- Holde oversikt over de som fisker med faststående redskap etter anadrom laksefisk i sjøen
- Myndighet til å utvide nedsenkningspåbud i sjøen til å gjelde garn i alle maskevidder
- Gi tillatelse til fremleie av fiskerett i vassdrag
- Gi tillatelse til utsetting av fisk i vassdrag

Kommunens oppgaver

Kommunene fikk ansvaret for den lokale fiskeforvaltningen etter at "Lakseloven" trådte i kraft 1. januar 1993, og overtok da formelt en del av de oppgaver som Fylkesmannen hadde hatt tidligere. Det er viktig at kommunene utarbeider kommunale fisketiltaksplaner. Fisketiltaksplanene skal inneholde en oversikt over hvor lakse- og innlandsfiskeressursene i kommunen er, og hvordan disse kan forvaltes etter lovens formål.

Fylkesmannen kan gi økonomisk støtte til dette arbeidet. Kommunens viktigste oppgave er å ta hensyn til fiskeressursene og fiskens leveområder når større eller mindre tiltak skal planlegges.

Vi opplever dessverre ofte at naturen påføres uopprettelige skader, for eksempel ved bygningsarbeider, veiarbeider eller andre tiltak. Det som tilsynelatende kan se ut som en ubetydelig bekk kan ha vært gyte- og oppvekstområde for sjørørret gjennom generasjoner.

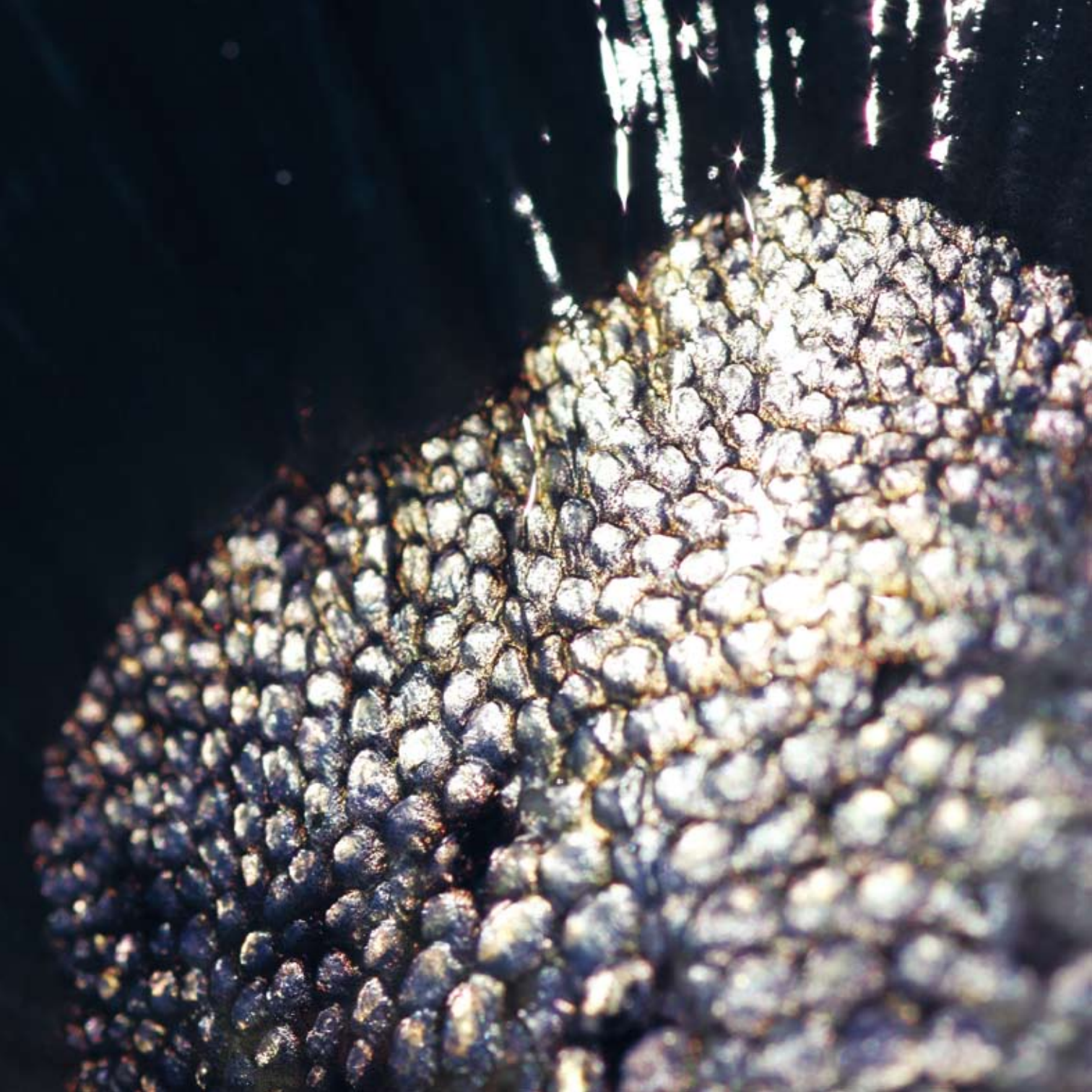
Oppgaver der kommunene har myndighet:

- Iverksette strakstiltak ved akutt forurensning eller andre akutte miljøforstyrrelser
- Om nødvendig gi pålegg om felles forvaltning av fiskeressursene, utarbeide driftsplaner på eget initiativ og videre vurdere bruk av bruksordning etter jordskiftelovens §2 c
- Om nødvendig gi pålegg om salg av fiskekort
- Pålegge fiskerettshavere å utføre fiskekulturtiltak
- Fastsette grense mellom vassdrag og sjø
- Kreve gjenoppretting av friløp ved gjenfylling av vassdrag
- Utføre merking av sonegrenser
- Gi dispensasjon fra kravet om å betale fiskeravgift

Hvor søker du hjelp?

Hvis du kjenner til bekker hvor det kan gjøres noe for oppgangen av sjørørret, for bedre gytemuligheter eller andre tiltak som kan øke bestanden kan fylkesmannens miljøvernavdeling eller Norges Jeger- og Fiskerforbund hjelpe deg med råd og tips om hvordan du bør jobbe videre med saken. Vi bistår med råd og vink i planlegging. For medlemslag i NJFF finnes det også et lite fiskefond der en kan søke om midler til tiltak. Vi har også informasjon om andre søkbare midler.

Er du riktig heldig, bor du i en kommune som har kompetanse til å hjelpe deg med arbeidet. Dessverre gjelder ikke dette alle kommuner, men det er uansett noe som bør undersøkes dersom du har en sak.

NYTTIGE TELEFONNUMRE

Norges Jeger- og Fiskerforbund: 66 79 22 00, njff@njff.org

Fylkesmannens miljøvernavdeling (i enkelte fylker er fiskeforvaltningen lagt til andre avdelinger, dette nummeret er til sentralbordet). Telefonnummere endres ofte, så om nummeret oppgitt her er feil, må du sjekke med opplysningen.

Østfold: 69 24 70 00, postmottak@fmos.no
Oslo/Akershus: 22 00 36 56, postmottak@fmoa.no
Buskerud: 32 26 66 00, postmottak@fmbu.no
Vestfold: 33 37 10 00,;: postmottak@fmve.no
Telemark: 35 58 61 00 / 35 58 61 10, postmottak@fmte.no
Aust-Agder: 37 01 73 00, postmottak@fmaa.no
Vest-Agder: 38 17 66 00, postmottak@fmva.no
Rogaland: 51 56 87 00, postmottak@fmro.no
Hordaland: 55 57 20 00, postmottak@fmho.no
Sogn og Fjordane: 57 65 50 00, post@fmsf.no
Møre og Romsdal: 71 25 84 43, postmottak@fmmr.no
Sør-Trøndelag: 73 19 90 00, postmottak@fmst.no
Nord-Trøndelag: 74 16 80 00, postmottak@fmnt.no
Nordland: 75 53 15 00, postmottak@fmno.no
Troms: 77 64 20 00, postmottak@fmtr.no
Finnmark: 78 95 03 00, postmottak@fmfi.no

Institusjoner som arbeider med forskning og overvåkning

Norsk institutt for naturforskning - NINA
Norsk institutt for vannforskning - NIVA
Universitetet i Bergen, Zoologisk institutt - UIB
Universitetet i Oslo, zoologisk institutt - UIO
Laboratorium for ferskvannsekologi og innlandsfiske - LFI (Oslo og Bergen)
Havforskningsinstituttets forskningsstasjon Flødevigen - HFF

Nyttige nettsider:

Norges Jeger- og Fiskerforbund: www.njff.no

Om NJFFs aktiviteter samt en del faginformasjon om fisk og fiske. Her finner du også egne side om sjørret.

Direktoratet for Naturforvaltning: www.dirnat.no

Her kan du finne mye nyttig om fiskeforvaltning generelt samt fine en del nyttig kunnskap om sjørretforvaltning.

Fagrådet for laks og sjørret i Skagerrak/Oslofjord: www.fagrad.com

Meget informativ side om sjørret og sjørretfiske i denne regionen!

Norske lakseelver. www.lakseelver.no

Primært laks, men en organisasjon som organiserer rettighetshavere i elvene.

www.ulovligegarn.no

Kilder – og anbefalt lesing:

- Sjørretens byttedyr, Michael Jensen. Utgitt av landbruksforlaget 1997
- Sjørret sjørret. Kurt Malmbak-Kjeldsen. Utgitt av Landbruksforlaget 1994
- Sjørret. Jan Johansson. Utgitt av landbruksforlaget 2003
- Norges Dyr – Fiskene I. J.W.Cappelen Forlag 1992
- NINA Temahefte 31/2005, "Kystøkologi: økosystemprosesser og menneskelig aktivitet"
- NINA Fagrapport 06/1995 Sjørret: økologi, fysiologi og adferd.
- Ålegras – brosjyre utgitt av Forum Skagerrak II (utarbeidet av Havforskningsinstituttet, Flødevigen i samarbeid med fagrådet for laks og sjørret i Skagerrak/Oslofjord).

VI GJØR DEG TIL EN BEDRE JEGER OG FISKER